

UNIVERZITA JANA ÁMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

bakalářské kombinované studium

2010 – 2013

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Veronika Szabó

Berlínská olympiáda v roce 1936 a její ohlas v českém
politickém tisku (1. 8. – 16. 8. 1936)

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Pavel Verner

JAN AMOS KOMENSKÝ UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Combined Part time Studies

2010 – 2013

BACHELOR THESIS

Veronika Szabó

The Berlin Olympics in 1936, and its reception in the Czech
political press (1th – 16st August, 1936)

Prague 2013

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

Mgr. Pavel Verner

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Kladně dne

.....

Veronika Szabó

Anotace

Bakalářská práce se zabývá popisem příprav a průběhu berlínských olympijských her poznamenaných nacistickou propagandou. Práce je rozdělena do čtyř částí. První a druhá kapitola je teoretická. První kapitola se zabývá popisem nástupu nacismu k moci, představuje jeho hlavní představitele, a to Dr. Josepha Goebbelse a Adolfa Hitlera. Druhá kapitola shrnuje postup příprav a průběh olympijských her v Berlíně pod vedením nacionálního socialismu - nacismu. Zaměřuje se na využití „sloučení“ národů v jednom místě pro propagandu nacistických ideálů. Třetí část bakalářské práce je analytická. Tato část práce je zaměřena na podobu českého tisku od nástupu nacismu v roce 1933 do roku konání her 1936 s ukázkami z Lidových novin a Rudého práva. Poslední část bakalářské práce je praktická a obsahuje rozhovory s pamětníky.

Klíčové pojmy

Adolf Hitler, Alois Hudec, antidemokratický stát, český politický tisk, Dr. Joseph Goebbels, film, genocida, Jesse Owens, nacionalismus, projevy, rasismus, symboly, strach, zkrslení

Annotation

Bachelor thesis describes the preparation and course of the Berlin Olympics marked by Nazi propaganda. The work is divided into four parts. The first and second chapter is theoretical. The first chapter deals with the description of the Nazis to power, is his principal officers, and Dr. Joseph Goebbels and Adolf Hitler. The second chapter summarizes the progress of the preparations and conduct of the Olympic Games in Berlin under the direction of National Socialism - Nazism. It focuses on the use of "merger" of nations in one place for the propaganda of Nazi ideals. The third part of the thesis is analytic. This part is focused on the design of the Czech press from the Nazis in 1933, the year of the Games 1936 with excerpts from the People newspaper and Red rights. The last part of the thesis is practical and includes interviews with witnesses.

Key words

Adolf Hitler, Alois Hudec, anti-democratic state, czech- political press, distortion, fear, films, genocide, Goebbels Joseph Dr., initiation, Jesse Owens, manifestation, nationalism, racism, symbols.

Obsah

ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 NACISMUS, IDEOLOGIE, PŘEDSTAVITELÉ	10
1.1 Klíčové pojmy	10
1.1.1 Antidemokratický stát	10
1.1.2 Nacismus-nacionální socialismus	10
1.1.3 Rasismus	10
1.1.4 Genocida	11
1.1.5 Holocaust	11
1.1.6 Propaganda – nacistická propaganda	12
1.1.7 Cenzura	14
1.2 Směřování Německa k nacismu	15
2 Berlínská letní olympiáda.....	17
2.1 Adolf Hitler a jeho úloha v olympijských hrách v Berlíně roku 1936.....	17
2.2 Dr. Joseph Goebbels a jeho úloha v olympijských hrách v Berlíně roku 1936..	18
2.3 Přípravy.....	19
2.4 Zahájení olympiády.....	22
2.5 Průběh her	24
2.6 Film	25
2.7 Symboly	28
2.8 Vynikající sportovní výkony.....	29
2.8.1 Jesse Owens	29
2.8.2 Alois Hudec.....	30
2.9 Zakončení olympiády.....	31
ANALYTICKÁ ČÁST	33
3 JAK VYPADAL ČESKÝ POLITICKÝ TISK.....	33
3.1 Ohlas berlínské olympiády v českém tisku.....	34
3.2 Lidové noviny	35
3.2.1 Karel Čapek.....	36
3.3 Rudé právo	37

3.3.1 Evžen Rošický.....	39
PRAKTICKÁ ČÁST	41
4 ROZHOVOR S PAMĚTNÍKY K OLYMPIJSKÝM HRÁM A ČESKÉMU	
TISKU	41
4.1 Alois Špiřík	41
4.2 Dr. Miloslav Kříž	44
4.3 Vyhodnocení rozhovorů.....	45
ZÁVĚR	47
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	49
SEZNAM OBRÁZKŮ	52

ÚVOD

Téma bakalářské práce bylo vybráno na základě osobního zájmu autorky o tuto historickou událost. Letní olympiáda v roce 1936, která se uskutečnila v Berlíně, byla zajímavá svým propojením sportovní události a ideologií nacistického Německa. Olympiáda, jakožto sportovní událost, která v životech sportovců znamená vrchol kariéry, se stala propagandou nacistického smýšlení. Důmyslnost, s jakou dokázal Adolf Hitler využít toho, že se na malém prostoru seskupilo mnoho lidí, je pozoruhodná.

První a druhá část bakalářské práce se v teoretické rovině zaměřuje na shrnutí a připomenutí posloupných událostí nástupu nacismu a Adolfa Hitlera k moci. Vysvětleny jsou zde nejdůležitější pojmy, které se v bakalářské práci objevují.

Dále se zaměřím na popis berlínské olympiády v kontextu historických událostí. Vyhodnotím manipulační prvky, které byly užity Dr. Josephem Goebbelsem, hlavním šéfem nacistické propagandy, a Adolfem Hitlerem, vůdcem tehdejšího Německa, takzvané „třetí říše“ a přiblížím plánování a organizaci letních olympijských her, jejich propagaci v ulicích Berlína, zahájení her a filmové zpracování.

Třetí část této práce bude analytická a zaměří se na vyhodnocení českého tisku v období od 1. srpna do 16. srpna 1936, tedy na dobu, kdy se v Berlíně konaly XI. letní olympijské hry. Ilustračně se bude věnovat srovnání zpráv, které vycházely v Lidových novinách a v Rudém právu, jež výstižně zastupují český tisk v roce 1936. Tvorbu Lidových novin a jejich postoj vůči nacismu a Adolfu Hitlerovi bude reprezentovat Karel Čapek, u Rudého práva redaktor Evžen Rošický. Tuto část bakalářské práce doplní ukázky z vybraných čísel těchto deníků.

Hypotézy, které se snaží bakalářská práce objasnit:

Existuje rozdíl mezi hodnocením olympijských her v Berlíně Lidovými novinami a Rudým právem.

Český tisk byl ovlivněn cenzurou a strachem z nacismu.

V novinách se objevoval skrytý odboj proti nacismu a Adolfu Hitlerovi.

Čtvrtá část bakalářské práce bude praktická. V této části se věnuji rozhovorům s pamětníky Aloisem Špiříkem a Miloslavem Křížem, kteří zažili hry v Berlíně jako třináctiletí chlapci. Strukturované rozhovory uvádějí hodnocení pánů Špiříka a Kříže o informování lidí českým tiskem, nastiňují znaky cenzury, politickou situaci

v Československu a nálady obyvatel. Odpovědi, názory a vzpomínky pánů Kříže a Špiřka obohatí práci o subjektivní pohledy pamětníků.

Cílem práce je vyhodnocení českého tisku a shrnutí všech podstatných událostí okolo berlínské olympiády doplněné o informace a názory pamětníků. Jako příklad jsou uvedeny a analyzovány dva největší deníky, které v době konání her vycházely, a to Lidové noviny a Rudé právo. Nelze opomenout ani postoj českého tisku k nastupující úloze Nacionálně-socialistické strany v Československu a Německu.

Při zpracování bakalářské práce jsem čerpala z uvedené literatury, filmových záznamů, z archivu periodik Národní knihovny v Praze a strukturovaných rozhovorů s pamětníky.

TEORETICKÁ ČÁST

1 NACISMUS, IDEOLOGIE, PŘEDSTAVITELÉ

1.1 Klíčové pojmy

Klíčové pojmy byly zařazeny z důvodu častého výskytu v bakalářské práci a lepšího pochopení jejich užití v historickém kontextu a změření práce.

1.1.1 Antidemokratický stát

Antidemokratický stát popírá veškeré principy a symboly demokratického státu. Zcela je ignorována svoboda člověka, jeho právo svobodně volit, vyjadřovat se a pohybovat se. Hlavou státu není demokraticky zvolená osoba.

1.1.2 Nacismus-nacionální socialismus

Základy nacionálního socialismu byly položeny již v 18. století ve Francii. Do podoby, která je zde definována již v 19. století rozšířil německý spisovatel, filosof, průkopník preromantické estetiky v Německu a protestantský kazatel Johann Gottfried von Herder. *„Nacionální socialismus je přesvědčen o výjimečnosti vlastního národa, vychází z vypjatého nacionalismu, rasismu, má i některé prvky socialismu (např. kolektivismus), rozlišuje vyšší a nižší rasy, absolutizuje moc státu a vůdce, odmítá demokracii, likviduje lidská práva a svobody, nastoluje vládu jedné politické strany, klade důraz na iracionalitu a psychologii davu.*¹ V Německu byla hlavním zastáncem nacionálního socialismu politická strana NSDAP vedená Adolfem Hitlerem. Nacismus můžeme také definovat jako otevřenou teroristickou diktaturu nejreakčnějších sil nebo také jako nejbrutálnější druh fašismu.²

1.1.3 Rasismus

„Rasismus se snaží legitimovat společenské nerovnosti na základě biologických (rasových) rozdílů mezi lidmi, odvolává se k pseudovědeckým poznatkům, podle kterých

¹ ZUBÍKOVÁ, Z., DRÁBOVÁ, R., *Společenské vědy v kostce pro SŠ*, s. 60

² SOCHOROVÁ, M., *Dějepis II. v kostce pro SŠ*, s. 131

*byli lidé rozdělováni na vyšší a nižší část společnosti, která byla diskriminována: právně, ekonomicky, politicky, společensky, kulturně.“*³ Autorem rasové teorie je filozof Joseph A. Gobineau. V nacistickém podání se rasismus uplatňoval na menšiny politické, náboženské, národnostní, rasové. Prvky rasismu se řídí německý nacionální socialismus. Rasismem se zabývá též Adolf Hitler v knize „Mein Kampf“. *„Rasová teorie tvoří jádro a základ Hitlerovi dějinné filozofie“*⁴

1.1.4 Genocida

*„Genocida je jakýkoli čin spáchaný s úmyslem zničit v celku nebo částečně národní, etnickou nebo náboženskou skupinu vnučením životních podmínek zaměřených na fyzické zničení celku nebo části.“*⁵

Podle mezinárodního trestního práva je genocida definována jako zločin proti lidskosti. Označení genocida použil právník Polsko židovského původu Raphael Lemkin v roce 1944 v knize „Axis Rule in Occupied Europe“ (Axis pravidlo o okupované Evropě), ale až 9. prosince 1948 je genocida definována Valným shromážděním OSN v Úmluvě o zabránění a trestání zločinu genocida.⁶

1.1.5 Holocaust

„V čase nacistické diktatury bylo zavražděno více než šest milionů Židů. Nacionální socialisté si stanovili cíl vymazat celý jeden národ s chladem a perfektností, jakých v lidských dějinách ještě nebylo. Židé umírali hladem, na následky strašlivých medicínských experimentů, byli stříleni, ubíjeni k smrti

*a „průmyslově“ zabíjeni v plynových komorách koncentračních táborů.“*⁷

Událostem holocaustu předcházely další činy, jako byla například cílená genocida proti Židům. Počátkem holocaustu můžeme označit tzv. „křišťálovou noc“,

³ ZUBÍKOVÁ, Z., DRÁBOVÁ, R., *Společenské vědy v kostce pro SŠ*, s. 60

⁴ BAUER, F., *Hitlerův můj boj očima historiků*, s. 91

⁵ KURAS, B., *Jak zabít civilizaci*, s. 40

⁶ Key writings of Raphael Lemkin on Genocide. [online]. 2002-11-13 cit. [2013-2-4]. Dostupné z: <http://www.preventgenocide.org/lemkin/>, Holocaust encyclopedia: coining a word and championing a cause: The story of Raphael Lemkin. [online]. 2012-05-11 [2013-2-4] <http://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10007050>

⁷ KOOP, V., *Nacionální socialismus*, s. 63

kteřá znamenala vypalování synagog, uzavírání a plenění židovských obchodů, označování Židů šesticípou hvězdou, zabírání majetků. „Křišťálová noc“ se uskutečnila v noci z 9. na 10. listopadu 1938. Po tomto datu začalo odsunování Židů do pracovních, koncentračních a likvidačních nacistických táborů.⁸ Během židovského holocaustu organizovaným Adolfem Hitlerem a jeho nacistickými stoupenci bylo vyvražďeno více než 6,6 miliónů Židů. Toto číslo se neustále aktualizuje, a to z důvodů nově objevených skutečností, odkrývání tajných záznamů či nalezených hrobů.

1.1.6 Propaganda – nacistická propaganda

Propaganda je úmyslné a systematické úsilí vytvářet percepce, manipulovat myšlení a bezprostřední jednání s úmyslem dosáhnout takových reakcí, které jsou v souladu s požadovanými cíli propagandy.“⁹ V kontextu bakalářské práce je propaganda užívána ve spojení s nacisty jako nacistická propaganda. Propagandou se v nacistickém Německu zabývalo Ministerstvo propagandy v čele s ministrem Dr. Josephem Goebbelsem. Ten zneužil olympijské hry pro propagaci nacismu a ideálů NSDAP. Goebbels v užívání propagandy vycházel z L. E. Bernayse. Goebbels vypracoval 18 základních bodů, do kterých propagandu rozdělil.

„Byly publikovány v knize Leonarda W. Dooba Public Opinion and Propaganda:

- 1) *Propagandista musí mít přístup k informacím o událostech ve společnosti a k informacím o veřejném mínění.*
- 2) *Propagandu musí plánovat a provádět pouze jediná autorita, která*
 - *musí vydávat všechny pokyny týkající se propagandy,*
 - *musí tyto pokyny vysvětlit důležitým osobnostem a udržovat jejich morálku,*
 - *musí mít přehled o ostatních činnostech, které mohou propagandu ovlivnit.*
- 3) *Při plánování určité akce musí být zvažovány důsledky pro propagandu.*
- 4) *Propaganda musí ovlivnit politiku a akceschopnost nepřítelů. Tohoto vlivu lze dosáhnout:*

⁸ SOCHOROVÁ, M., *Dějepis II. v kostce pro SŠ*, s. 132

⁹ VERNER, P., *Propaganda a manipulace, 2011*, s. 5

- *zamlčením propagandisticky žádoucích materiálů, pomocí nichž se nepřítel může zásobit užitečnými informacemi,*
 - *otevřeným šířením propagandy, jejíž obsah nebo tón způsobí, že nepřítel dospěje k požadovaným závěrům,*
 - *směřováním nepřítele prozrazením aktuálních informací o sobě,*
 - *potlačením jakékoliv zmínky o požadované aktivitě nepřítele, pokud by tato zmínka mohla tuto aktivitu zdiskreditovat.*
- 5) *Pro spuštění propagandistické kampaně musí být dostupné neutajované operační informace.*
 - 6) *Propaganda musí vzbudit zájem veřejnosti a musí být dostupné neutajované operační informace.*
 - 7) *Věrohodnost propagandy určuje, zda ji veřejnost bude považovat za pravdivou nebo lživou.*
 - 8) *Účel, obsah a efektivnost nepřátelské propagandy, síla, metoda šíření a povaha aktuální propagandistické kampaně určuje, zda veřejnost nepřátelskou propagandu bude ignorovat, nebo ji odmítne.*
 - 9) *Věrohodnost, informační obsah a metody šíření ovlivňují, zda propagandistické materiály budou cenzurovány.*
 - 10) *Materiály nepřátelské propagandy lze využít, pokud mohou snížit prestiž nepřítele nebo mohou nějak podpořit cíle vlastní propagandy.*
 - 11) *Místo „bílé“ propagandy lze použít „černou“ propagandu, pokud bílá propaganda je méně věrohodná nebo vede k neočekávaným důsledkům.*
 - 12) *Propagandu musí šířit vůdci s prestiží.*
 - 13) *Propaganda musí být správně načasovaná.*
 - *Propaganda musí zasáhnout veřejnost dříve než propaganda nepřítele.*
 - *Propagandistická kampaň musí začít v optimálním okamžiku.*
 - *Téma propagandy se musí opakovat do té doby, dokud nepoklesne její účinek pod určitou hranici.*
 - 14) *Propaganda musí označit události a lidi jasnými frázemi nebo slogany, které musí*
 - *vzbudit požadovanou odezvu, již veřejnost reagovala v minulosti,*
 - *snadno se zapamatovat,*

- *být samy sobě důkazem.*
- 15) *Propaganda na domácí frontě nesmí vzbuzovat falešné naděje, které by budoucí události mohly zvrátit.*
- 16) *Propaganda na domácí frontě musí vytvářet optimální úroveň obav a úzkosti.*
 - *Propaganda musí vyvolávat úzkost z důsledků případné porážky.*
 - *Propaganda musí zmenšovat obavy a úzkost (jiné, než z důsledku porážky), které by byly příliš velké a jichž by se lidé sami nemohli zbavit.*
- 17) *Propaganda na domácí frontě musí zmenšovat dopad frustrace.*
 - *Nevyhnutelné pocity frustrace se musí předpokládat a musí se šikovně využívat.*
- 18) *Propaganda musí usměrňovat agresivitu veřejnosti jasným označením terčů nenávisti.“*¹⁰ Na těchto bodech Goebbels postavil úspěšnou nacistickou propagandu, pro kterou využil i olympijské hry v Berlíně.

1.1.7 Cenzura

Cenzura je úmyslné zadržování či zkreslování sdělovaných informací. V kontextu bakalářské práce se cenzura užívá ve spojení s cenzurou tisku, která se v době konání nacistických her objevovala v Čechách.

Činnost celého československého tisku byla v době konání her stále ovlivněna ústavou z roku 1920. Ta zaručovala svobodu tisku, ale jen v mezích platných zákonů, které různým způsobem regulovaly fungování periodik.¹¹

¹⁰ VERNER, P., *Propaganda a manipulace*, s. 35- 36

¹¹ BEDNAŘÍK P., JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B., *Dějiny českých médií*, s. 164

1.2 Směřování Německa k nacismu

Nástup nacismu v Německu začal po ukončení I. světové války, kdy německé císařství Viléma II. válku prohrálo a následně bylo tvrdě sankcionováno za její vyvolání. Německo celkem přišlo o značné množství svého území a obyvatel. Německo za svoji vinu na rozpoutání první světové války muselo v měsíčních splátkách zaplatit reparace, které byly stanoveny na 6 600 milionů tehdejších britských liber.¹² „V listopadu 1923 se za 4 triliony německých marek koupil jeden jediný americký dolar a úroková míra bank činila 900 procent.“¹³ Německo se nacházelo v ekonomické i morální krizi. Lidé v Německu potřebovali novou vládu, nového vůdce, který by jim pomohl z letargie. Dne 5. ledna 1919 vznikla Německá dělnická strana (DAP).¹⁴ Ta položila základ později vedoucí Německé nacionálně socialistické dělnické straně, kde se profiloval Adolf Hitler.

Poprvé se v letech 1920 a 1922 Hitler ukázal před příznivci DAP a vedl jedny ze svých prvních veřejných projevů. DAP se v roce 1920 přejmenovala na NSDAP a stala se hlavním působištěm Adolfa Hitlera.¹⁵ První velká schůze nové NSDAP pod vedením Hitlera se konala v mnichovské pivnici, tady byl stanoven hlavní program strany s 25 body, které vystihovaly cíl a zaměření strany.¹⁶ NSDAP oslovila svým programem obyvatelstvo a v roce 1923 měla již přes 55 000 členů, což byl motiv pro Hitlera vytvořit vlastní armádu, SA.¹⁷ Mezi sympatizanty NSDAP a Adolfa Hitlera, vedle dělnické třídy, patřili i majetní němečtí lékaři, průmyslníci, vědci, byrokraté i intelektuálové. Strana však měla i mezi vyšší vrstvou Němců odpůrce, mnohdy s židovským původem.

Při sílícím vlivu NSDAP nastal tak zvaný „odliv mozků“. Více než dva tisíce nejlepších německých vědců, umělců, literátů, architektů, výtvarníků a dalších utekly z Německa právě před Hitlerem. Mezi těmi, kteří Německo opustili, byl například známý psychoanalytik Sigmund Freud, nositel Nobelovy ceny za literaturu Thomas

¹² RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda – historie nacistických her roku 1936*, s. 13

¹³ RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda- historie nacistických her roku 1936*, s. 13

¹⁴ KOOP, V., *Nacionální socialismus*, s. 11

¹⁵ KOOP, V., *Nacionální socialismus*, s. 16

¹⁶ KOOP, V., *Nacionální socialismus*, s. 16

¹⁷ KOOP, V., *Nacionální socialismus*, s. 16

Mann, herečka Marlene Dietrichová, matematik Albert Einstein, zakladatel Mezinárodní rady pro sport a tělovýchovu Ernst Jokl a mnoho dalších.¹⁸ Bratr Thomase Manna, Heinrich Mann, v Německu zůstal a situaci popsal ve své knize „Terorizovaný národ“: „Uprchl jste z jednoho z nejzlověstnějších míst na světě.“¹⁹, adresuje svému bratru.

Hitlerova moc sílila, jeho projevy lákaly stále více a více lidí, kteří s ním pak sympatizovali a hlásili se o členství v NSDAP. Hitlerova popularita mezi lidmi rostla.

V roce 1923 zorganizoval Hitler neúspěšný mnichovský „pivní“ puč, kterým se pokusil svrhnout tehdejší vládu a dostat se k moci. Za tento čin byl odsouzen k pěti letům vězení za velezradu. Ve vězení setrval pouhých devět měsíců a jeho popularita značně vzrostla i díky napsání knihy „Mein Kampf“, kde uvádí své antisemitistické a rasistické názory a přednáší teorii o „čistém árijském národě“, germanizaci.²⁰

Klíčovým byl pro Hitlera rok 1933. Dne 30. ledna 1933 byl jmenován říšským kancléřem. Hitler se začal zbavovat nepohodlných osob, a to i ve své straně. Při tak zvané „noci dlouhých nožů“, která proběhla v noci z 29. na 30. června 1934, se zbavil všech nepohodlných členů NSDAP. Díky dekretům odstavil od moci jiné politické strany a NSDAP se stala dominantou politického prostředí. Dne 1. srpna 1936 Hitler dosáhl sloučení úřadu říšského kancléře a říšského prezidenta. Den na to, 2. srpna 1936, umírá dosavadní říšský prezident Hindenburg a jeho pozici přebírá Hitler. Německu vládne vůdce Adolf Hitler a Německá sociálně demokratická dělnická strana. Německo začalo být nazýváno „Třetí říše“.

¹⁸ RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda – historie nacistických her roku 1936*, s. 17

¹⁹ RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda – historie nacistických her roku 1936*, s. 20

²⁰ Germanizace= poněmčování dle jistých pravidel

2 Berlínská letní olympiáda

Berlínská letní olympiáda v roce 1936 se stala jednou z nejnápadnějších politicky ovlivněných olympijských her za dobu konání olympiád od roku 1896. Olympijským hrám v Berlíně se přidává přívlastek „politické hry“. Patří mezi známé sportovní a historické milníky. Pro potřeby nacistické propagandy byla zneužita a převrácena olympijská myšlenka setkání sportovců a lidí z celého světa, myšlenka sounáležitosti, myšlenka přirozené rivality, ale i podpory.

Co vedlo Mezinárodní olympijský výbor k tomu, aby konání XI. olympijských her svěřilo Německu? Německu, které bylo silně sankcionováno za vyvolání první světové války. Proč se Mezinárodní olympijský výbor nepostavil čelem informacím o rasových a diskriminačních praktikách v Německu?

2.1 Adolf Hitler a jeho úloha v olympijských hrách v Berlíně roku

1936

Úloha Adolfa Hitlera v olympijských hrách v Berlíně byla především propagandistická. Hitler sám se nepodílel na přípravě her. Netajil se svým postojem, že nesouhlasí s konáním her v Německu a o pořádání her se vyjádřil v negativním smyslu. „*Hitler odsoudil olympiádu jako vynález Židů a svobodných zednářů a jako podnik inspirovaný judaismem, jenž není možné uspořádat v Říši, které vládou nacionální socialisté.*“²¹ Nakonec, se ale ztotožnil s plánem využití her k propagaci zájmů a cílů NSDAP. Plnil diplomatické povinnosti a aktivně podporoval rozvoj veřejného obrazu jeho samotného a NSDAP, který vytvořil Goebbels. Denně navštěvoval říšskou lóži na berlínském olympijském stadionu, účastnil se banketů se zahraničními diplomaty a představiteli.

Hitlerovým největším propagandistickým triumfem na olympijských hrách byly proslovy na zahajovacím ceremoniálu 1. srpna 1936 a zakončovacím ceremoniálu 16. srpna 1936.

²¹ RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda – historie nacistických her roku 1936*, s. 36

2.2 Dr. Joseph Goebbels a jeho úloha v olympijských hrách v Berlíně roku 1936

Dr. Joseph Goebbels, jako ministr propagandy a lidové osvěty, byl nejdůležitějším tvůrcem olympijských her v Berlíně. Celá koncepce a program her byly vytvořeny Goebbelsem. Ten pojal organizaci a hostování her v Berlíně jako nejlepší možnost, jak propagovat nacismus a ideály NSDAP v čele s Hitlerem po celém světě. V přípravách využil své tvůrčí schopnosti, ale i své rasistické a antisemitické přesvědčení. Byl jedním z tvůrců myšlenky olympijské štafety, kterou oficiálně zavedl Carl Diem. Goebbels využil cesty olympijského ohně celou Evropou, aby propagoval nacismus. Štafetu nechal doprovázet „družinou“ praporů se svastikami, vlajkami s říšskou orlicí a uniformovaným doprovodem.

Pro propagaci nejen olympijských her využíval hojně média. Tisk, rozhlas, film a v neposlední řadě řečnické projevy. Z tiskových médií využil plakáty, letáky, noviny a časopisy, které vycházely v Německu. Typickým nacistickým tiskem byl oficiální deník *Der Stürmer* nebo bulvární deník *Völkischer Beobachter*.²²

Nejvíce Goebbels pracoval s rozhlasem. Rozhlasu využíval jak na propagaci her, tak i na propagaci NSDAP. Během her fungovalo veřejné rozhlasové vysílání v ulicích, kdy pomocí reproduktorů bylo několikrát denně hlášeno aktuální zpravodajství z her. „*Rozhlas je nyní prvním nejvlivnějším prostředníkem mezi duchovním hnutím a lidem, mezi ideou a člověkem. Co je tisk pro 19. století, to bude rozhlas pro 20. století.*“²³ Tak se vyjádřil Joseph Goebbels při zahájení první Nacionálně socialistické radio-výstavy v roce 1933.

V roce 1939 bylo na rozkaz Goebbelse zahájeno zahraniční propagandistické vysílání, které bylo přístupné i v Československu.

Rozšířil a podpořil rozvoj kinematografie. Od rozvoje filmových týdeníků přes dokumentární filmy, především o NSDAP a Hitlerovi, například *Triumf vůle*, až po celovečerní filmy. On byl tím, kdo vybral Leni Riefenstahl, aby natočila olympijské hry. Uznávaná německá režisérka a herečka, která díky hrám dostala možnost uvést se svým štábem novinky ve vybavení kamer nebo natáčení v pohybu, více viz kapitola 2.6.

²² VERNER, P., *Propaganda a manipulace*, 2011, s. 33

²³ VERNER, P., *Manipulace a propaganda*, 2011, s. 42

Goebbels vytvořil přesný časový harmonogram her, který se musel dodržovat. Dnes bychom celou jeho činnost na hrách označili jako činnost produkčního, režiséra a scénáristy v jednom. Nechal vyzdobit celý Berlín prapory a vlajkami. Veškeré státní budovy a sportoviště, včetně budov podél nejdůležitějších ulic, kterými projížděli či procházeli sportovci a návštěvníci her, musely být vyzdobeny vlajkami, prapory, plakáty a přítomností uniformovaných složek. Německo muselo být znát na každém kroku.

Goebbels byl na svou činnost v přípravách her a propagaci strany pyšný. Rád o sobě prohlašoval, že vytvořil styl a postupy veřejných ceremonií strany, což úzce souvisí i s olympijskými hrami. Za další svůj přínos označoval rozšíření nacionálních socialistů do Porýní a především do Berlína, který byl pro absolutní získání moci v Německu nejdůležitější. V neposlední řadě se označuje za stvořitele mýtu führera.²⁴

2.3 Přípravy

*„Německý sport má jediný úkol: posílit charakter německého lidu, vštípit mu bojového ducha a pevné kamarádství nezbytně potřebné v jeho boji za přežití.“*²⁵ Výrok Josepha Goebbelse k hlavnímu úkolu německého sportu. Než se 13. května 1931 Mezinárodní olympijský výbor usnesl, že se XI. olympijské hry budou konat v Berlíně, předcházelo tomu odvolání vyloučení Německa z účasti na mezinárodních sportovních soutěžích a olympijských hrách, což byla jedna ze sankcí za vyvolání I. světové války. Největším soupeřem v kandidatuře na konání olympijských her roku 1936 byly Spojené státy americké. Právě z amerických států se ozývaly nejsilnější obavy z udělení her Německu kvůli nedodržování lidských práv. Rasová politika Německa se neztotožňovala s olympijskými zásadami.²⁶

V roce 1931 nebyla ještě u moci NSDAP s Hitlerem. Mezinárodní olympijský výbor odhlasoval poměrem hlasů 43 ku 16 pořadatelství her „svobodnému, nehitlerovskému“ Německu. Hry už ale finálně připravilo a pořádalo nacistické Německo.

²⁴ MANVELL, R., FRAENKEL, H., *Doktor Goebbels jeho život a smrt*, s. 200-201

²⁵ RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda- historie nacistických her roku 1936*, s. 27

²⁶ BACH, S., *Leni Riefenstahlová, život a dílo „Hitlerovi filmařky“*, s. 171

Hitlerovy rozpaky a názory na hry sdílelo více nacistických představitelů. Hitler se netajil názorem, že s konáním her v Berlíně nesouhlasí. „*Hitler odsoudil olympiádu jako vynález Židů a svobodných zednářů a jako podnik inspirovaný judaismem, jenž není možné uspořádat v Říši, které vládou nacionální socialisté*“²⁷ nakonec však sám Hitler na doporučení a vysvětlení od Goebbelse uznal, že by hry byly výborným prostředkem pro maximální propagandu nacismu. Názory na hry se uvnitř strany změnilly. *Bruno Malitz: „Ve skutečnosti je považujeme za nutné vzhledem k mezinárodní propagandě. U nás bude rozdíl v tom, že žádný soukromý klub či spolek nebude jménem Německa nominovat družstvo a neuvrhne tak Německo do hanby. Týmy nominuje stát.“*²⁸

Německo se ocitlo od roku 1931 až do konání her pod drobnohledem MOV. Zemi navštěvovali zástupci a vyslanci MOV a kontrolovali dodržování lidských práv a pravidel MOV a zásad olympismu. To vše na základě anonymních udání o situaci v Německu. Nikdy nebyly proti Německu oficiálně nalezeny důkazy, které by byly důvodem k odebrání pořádání olympijských her.

V Německu se budovala nová sportoviště, stadiony, bazény, to vše bylo plánováno velkolepě. „*Když zveme celý svět, aby se přijel podívat, musíme postavit něco velkolepého a nádherného.*“²⁹ Řekl Hitler v jednom ze svých prohlášení. Sportoviště byla dokončena. „*Když pak konečně stavbu uviděl, stěžoval si, že je moc malá, protože, jak řekl Speerovi, byl přesvědčen, že dalších tisíc let, které budou následovat po roce 1940, se nikde jinde olympijské hry konat nebudou.*“³⁰ Vyjádření Hitlera k novým sportovištím a výrok o posledním konání her.

Zimní olympijské hry plnily pro Goebbelse především test možností užití propagandistických praktik pro velkolepé letní hry v Berlíně. V únoru 1936 si nacisté vyzkoušeli své propagační prostředky v Garmisch-Partienkirchenu. Za užití propagandistických materiálů a skutků bylo Německo kritizováno a do letních her muselo napravit toto své pochybení. Plakát k zimním hrám, na kterém má lyžař pozvednutou pravou ruku v „hitlerovském“ pozdravu, se stal předmětem kritiky

²⁷ RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda – historie nacistických her roku 1936*, s. 36

²⁸ RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda – historie nacistických her roku 1936*, s. 36

²⁹ RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda – historie nacistických her roku 1936*, s. 36

³⁰ BACH, S., *Leni Riefenstahlová: život a dílo „Hitlerovi filmařky“*, s. 171

zahraničních pozorovatelů i odpůrců her v Berlíně. Plakát k letním hrám v Berlíně byl už v mírnějším provedení, ale vztyčenou pravicí na něm organizátoři ponechali (viz obrázek 1). I na základě zkušeností ze zimních her se některé země rozhodly bojkotovat hry v Berlíně. V Československu mezi takové patřil například Evžen Rošický, redaktor komunistického Rudého práva, spoluzakladatel a organizátor „Pražských lidových her“. Těmi chtěla komunistická strana upozornit na zneužití her v Berlíně pro propagandistické účely nacistů.³¹

Do příprav her byli zapojeni nejen Goebbels a jeho ministerstvo propagandy, ale i významní němečtí umělci a osobnosti. Jejich podpora spočívala ve vystupování v doprovodných programech, veřejné podpoře her nebo i jako členů štafety s olympijským ohněm. Berlín byl připraven uvítat sportovce, politické delegace a návštěvníky.

Činem, který byl signálem pro Mezinárodní olympijský výbor a nezávislé pozorovatele o nedodržování lidských práv, byla zpráva Rezoluce Americké atletické unie z roku 1935: „*Němečtí sportovní představitelé prohlásili, že při výběru německého olympijského týmu mají v úmyslu uplatnit rasistické a antisemitistické, pohanské a protikřesťanské i další politické postupy německé vlády a nacistické strany.*“³² Ani tato zpráva nevyvolala kroky proti hrám v Berlíně. Hrabě Baillet Latour, který předsedal Mezinárodnímu olympijskému výboru, se k volání po odejmutí pořádání her Berlínu vyjádřil: „*Odejmutí pořádání her je možné jen v případě, že nebyly dodrženy dohody. Zatím v historii olympijských her k ničemu takovému nedošlo.*“³³ Následně Němci skutečně uplatnili především antisemitistická opatření při výběru německých olympijských reprezentantů. Mezi nadějnými, vyloučenými sportovci, se vyskytli například boxer Erich Seeling, který musel z Německa utéct před hrozbou vyvraždění celé rodiny pro židovský původ nebo další boxer Johann „Rukelie“ Trollman, který zemřel v koncentračním táboře, protože byl „cikán“. Dalším vyřazeným sportovcem z nominace byl Daniel Prenn, německá tenisová jednička, také Žid.³⁴

³¹ VYDAVATELSTVÍ RUDÉHO PRÁVA, *Naše Rudé právo*, s. 309/310

³² HILTON, CH., *Hitlerova olympiáda- olympijské hry 1936 v Berlíně*, s. 17

³³ HILTON, CH., *Hitlerova olympiáda – olympijské hry 1936 v Berlíně*, s. 43

³⁴ RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda- historie nacistických her roku 1936*, s. 27-29

Před těsným zahájením her nacisté začali „pročišťovat“ Berlín od bezdomovců, postižených lidí, cikánů, Židů. Všechny zavírali do věznic nebo odváželi do koncentračních táborů, aby nenarušili vzhled a chod města během her. Také se zbavovali odpůrců režimu, například komunistů nebo veřejných kritiků.

2.4 Zahájení olympiády

Joseph Goebbels: „*Německý národ dal světu svou ochotu spolupracovat na velkých mezinárodních projektech namířených k dosažení světového míru.*“³⁵

Zahájení her měl plně pod svým dohledem Goebbels. Vypracoval speciální harmonogram celých her minutu po minutě. Nic neponechal náhodě. Město bylo vyzdobeno vlajkami s hákovými kříži a německými orlicemi, mezi nimi se místy objevila vlajka s olympijskými kruhy. Každá státní budova, každá památka, všechny sportoviště byly potaženy vlajkami (viz obrázek 3, 4). Sloupy ve městě byly polepeny plakáty zvoucí k návštěvě her. Berlín žil jen olympiádou.

První srpen 1936 byl dnem, kdy byly zahájeny „nacistické hry“. Podle harmonogramu měl hry zahájit Hitler. Noviny v Berlíně psaly o slavném dni poválečného Německa. „*Berlín byl ve svátečním. Širokou Unter den Linden lemovaly z obou stran nacistické prapory, propagační plakáty německých měst a vlajky dvaapadesáti států, které se účastní her. Budovy halí vlajky a zeleň.*“³⁶

Blížil se také konec olympijské štafety, která měla doběhnout na stadion přesně na slavnostní zahájení her, aby byl zapálen oheň, který měl doprovázet celé hry a byl vidět z celého Berlína, protože mu bylo vytvořeno speciální místo nad stadionem. „*Toho srpnového dne město z masivního kamene, město s novým bohem, vyčkávalo. Milion lidí, kteří ve dvaceti až třiceti řadách lemovali pětikilometrovou trasu, zadržovalo čtyřicet tisíc příslušníků úderných oddílů.*“ [...] „*Měl na sobě vojenskou uniformu, kožené holínky ke kolenům a špičatou čepici vyrobenou na míru. Uniformu zdobil zlatý znak strany a vojenské vyznamenání, Železný kříž. Když svižně scházel ze schodů, dveře mercedesu se rozlétly a on nastoupil. Zůstal stát. Byl si vědom síly své přítomnosti i své schopnosti ovládnout miliony a věděl, že ho všichni uvidí a pocítí jeho sílu. Mercedes se rozjel k dvoukřídlým vratům nádvoří přesně ve chvíli, kterou určoval časový*

³⁵ HILTON, CH., *Hitlerova olympiáda- olympijské hry 1936 v Berlíně*, s. 13

³⁶ RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda- historie nacistických her roku 1936*, s. 121

harmonogram – 15.18“ ³⁷ Hitler dorazil na hlavní olympijský stadion v Berlíně, aby zahájil hry. Před tím ještě následovalo uvítání se zahraničními delegacemi. Cestou na stadion lemovaly předem naplánovanou trasu davy lidí, aby viděli „vůdce“ v otevřeném autě. (viz obrázek 2). „*Auta zastavila, on vystoupil a přesně v 15.50 prošel otevřenou branou dovnitř.*“ ³⁸ Hitler ve své lóži s výhledem na celý stadion povstal tvář v tvář všem zúčastněným. „*V tu chvíli stál poprvé v životě uprostřed světa.*“ ³⁹ Byl středem pozornosti. Nad stadionem se vznášela vzducholod' Hindenburg, ozdobená stříbrným nápisem na boku „*XI. Olympiáda Berlín 1936*“, z gondoly lodi vlála velká olympijská vlajka, ale na ocasu lodi byly značně viditelné a výrazné svastiky. Začal vyzvánět velký olympijský zvon, to bylo znamení pro nástup reprezentačních týmů všech zemí (viz obrázek 5). Nastupující sportovci zdravili návštěvníky stadionu a Hitlera v čestné lóži. Němci, Italové a někteří další zástupci zemí zdravili nacistickým pozdravem, jiní ne. Američané na protest proti Hitlerovi sejmuli své slamáky z hlav a přitiskli si je s upřeným pohledem na říšskou lóži k srdci. Nálada na stadionu byla bouřlivá: „*Myslel jsem, že zdi puknou. Kdyby stadion kryla střecha, určitě by ji to odneslo. Celý stadion byl kotel bouřlivého nadšení.*“ ⁴⁰, tak se vyjádřil jeden ze švédských novinářů o atmosféře zahajovacího ceremoniálu.

Byl čas zahájit oficiálně hry. Na stadion po dvanáctidenním putování Evropou dorazil i olympijský oheň za bouřlivého přivítání sportovci i návštěvníky. Hitler dal pokyn a olympijský oheň na šestnáct dní vzplál nad Berlínem.

Držel se zpříma a pronesl: „Prohlašuji olympijské hry v Berlíně, jedenácté novodobé olympijské hry, za zahájené.“ Polní děla vystřelila a k obloze se vzneslo početné hejno holubů symbolizující holubice míru. V 17.20 vběhl do amfiteátru muž s pochodní a posvátným ohněm a přiblížil ji k podstavci. Oheň se rozhořel. Nejkontroverznější sportovní událost v dějinách byla zahájena. ⁴¹

Na dvanáct let byly zahájeny poslední olympijské hry (v roce 1940 a 1944 nebyly hry organizovány kvůli druhé světové válce).

³⁷ HILTON, CH., *Hitlerova olympiáda- olympijské hry 1936 v Berlíně*, s. 13

³⁸ HILTON, CH., *Hitlerova olympiáda- olympijské hry 1936 v Berlíně*, s. 14

³⁹ HILTON, CH., *Hitlerova olympiáda- olympijské hry 1936 v Berlíně*, s. 15

⁴⁰ RIIPON, A., *Hitlerova olympiáda- historie nacistických her orku 1936*, s. 134

⁴¹ HILTON, CH., *Hitlerova olympiáda- olympijské hry 1936 v Berlíně*, s. 15

2.5 Průběh her

Hlavním cílem pro německé sportovce na olympijských hrách bylo co nejlépe reprezentovat Německo, vyhrát co nejvíce medailí a co nejučinněji propagovat svoji zemi společně s vůdcem.

Německo mělo skvěle připravené sportovce, kteří roky před olympiádou byli cíleně trénováni, aby vrchol jejich sportovní kariéry připadl právě na hry v Berlíně.

Největším protivníkem v zisku cenných kovů se Německu staly Spojené státy americké. To bylo pro Hitlera ještě více popuzující, protože Státy reprezentovali převážně sportovci tmavé pleti.

Hvězdou her se stal americký sprinter a skokan do dálky černé pleti Jesse Owens (viz obrázek 6). Několikrát během her se Hitler nevyvaroval svých rasistických urážek a komentářů, právě na adresu amerických černošských reprezentantů. Reakce na jeho výroky a chování směrem k černošským sportovcům plnily stránky zahraničního, především amerického tisku. New York Times napsal: „*Hitler ignoruje černošské medailisty*“.⁴² List New York Journal zase psal: „*Kancléř Hitler, který ještě nevzdal čest kterémukoli černému sportovci z těch, jejichž vynikající výkony přispěly víc než jakýkoliv jiný jednotlivý faktor k tomu, aby se tato olympiáda stala největší v dějinách, odešel ze stadionu ihned po skončení [Owensova] závodu.*“⁴³ Pro uklidnění situace Goebbels a jeho tým z ministerstva propagandy doporučoval Hitlerovi vstřícnější krok a setkání s Owensem. Hitler bez váhání kategoricky tuto variantu odmítl: *Hitler: „To si vážně myslíte, že se nechám fotografovat, jak si tisknu ruku s negrem?“*⁴⁴

Mimo rasistického chování k černošským sportovcům se v průběhu her vyskytlo i několik sporných událostí, které ovlivnily pořadí na stupních vítězů. Mezi nimi byl i československý reprezentant Alois Hudec a jeho nakonec desáté místo v soutěži na hrazdě.

V Berlíně se po celých patnáct dní žilo jen hrami. Ulice byly stále vyzdobené, plakáty a billboardy lákaly na další a další soutěžní klání, ulicemi Berlína několikrát denně zněl rozhlas s aktuálními sportovními výsledky. „*Henry „Chips“ Channon: „Berlín byl zaplaven cizinci a ulice byly plné vlajek. Šli jsme s Honor na procházku po*

⁴² RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda - historie nacistických her roku 1936*, s. 159

⁴³ RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda - historie nacistických her roku 1936*, s. 159

⁴⁴ HILTON, CH., *Hitlerova olympiáda - olympijské hry 1936 v Berlíně*, s. zadní strana

Unter den Linden, široké třídě plné praporů povlávajících v mírném vánku. Všude jsme slyšeli hlášení z rozhlasu: Achtung, a pak dávali nejčerstvější olympijské výsledky.“⁴⁵

I přes přátelskou atmosféru bylo znát, že není vše, jak má být. Vítězní němečtí, itaľští, belgičtí a další spřátelení sportovci s nacistickým Německem zdravili na stupních vítězů „heilováním“. Diváci vypískávali britské, francouzské nebo americké sportovce a bujaře podporovali árijské soutěžící.

2.6 Film

Film se stal důležitým podpůrným prostředkem nacistické propagandy. Goebbels využíval vedle rozhlasu a tiskových prostředků, jako noviny, časopisy, letáky, také film, který hojně podporoval. Film se stal součástí Ministerstva propagandy. Byl vytvořen speciální úsek, který se zabýval především filmem, divadlem, hudbou, výtvarným uměním, literaturou, tiskem, rozhlasem a jejich využitím na podporu propagace nacismu a Hitlerových myšlenek.⁴⁶ Vedle filmových týdeníků, které ukazovaly rozmach nacistické strany, chtěl Goebbels využít film i jako trvalé dílo, které by ukazovalo, jak je nacistická myšlenka v Německu silná. Dokumentární film o hrách v Berlíně natočila Leni Riefenstahl (viz obrázek 7), německá herečka, která se díky svým průbojným schopnostem dostala až k režimování propagandistických filmů ze sjezdů NSDAP (Triumf vůle)⁴⁷ a nakonec i samotných olympijských her. „*Ona je jediná hvězda, která nám rozumí.*“⁴⁸, prohlásil o Leni Riefenstahl Goebbels. Byla pro něj kapacitou ve filmářském prostředí. Goebbels chtěl, aby hry byly zaznamenány ve filmu a tím mohly opakovaně dokazovat, čeho Německo dosáhlo úspěchem her. Měl být zaznamenán průběh her, olympijský Berlín, němečtí sportovci, především pak poražení zahraniční reprezentanti a Adolf Hitler nad tím vším. Rozhodlo se, že ověřená režisérka Riefenstahl se ujme nafilmování her. „*Právě jsem nacvičovala skok vysoký, když ke mně přistoupil mně neznámý muž středního věku. „Diem“, představil se. Byl to profesor Carl Diem, generální sekretář organizačního výboru pro XI. Olympijské hry, které se tu*

⁴⁵ RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda - historie nacistických her roku 1936*, s. 166

⁴⁶ MANVELL, R., FRAENKEL, H., *Doktor Goebbels jeho život a smrt*, s. 184

⁴⁷ BACH, S., *Leni Riefenstahlová: život a dílo „Hitlerovy filmařky“*, s. 167

⁴⁸ BACH, S., *Leni Riefenstahlová: život a dílo „Hitlerovy filmařky“*, s. 118

měly příští rok konat. „Slečno Riefenstahlová, mám v úmyslu na vás spáchat atentát!“ řekl se zdvořilým úsměvem. Oklepala jsem si z nohou písek, který na nich ulpěl při doskoku, a zeptala se: „Atentát? Co tím míníte?“ „Takový nápad.“ Řekl Diem. „Mám na starosti přípravu olympijských her v Berlíně a rád bych je zahájil velkým během s pochodněmi napříč celou Evropou, ze staré Olympie v Řecku až do nové Olympie v Berlíně. Měla by to být pěkná olympiáda a byla by škoda, kdyby nebyla zaznamenána ve filmu. Jste velká umělkyně, rozumíte sportu, vytvořila jste mistrovské dílo. „Triumf vůle, film, který se neopírá o děj – takový snímek musíte natočit i o olympijských hrách.“⁴⁹, napsala Leni Riefenstahl ve svých pamětech o tom, jak se poprvé setkala s nabídkou zaznamenat olympijské hry ve filmu. Riefestahl už nechtěla pracovat na dokumentárním filmu, ale nátlak ze strany Diema a Goebbelse byl silný. „I když sport Hitlera absolutně nezajímá, führer si byl dobře vědom propagandistického potenciálu olympiády.“ „A kdo jiný než Vy by mohl takový film natočit? Uhodil na Leni“.⁵⁰ Riefenstahl s natočením her souhlasila a začala pracovat na přípravách.

Riefenstahl považovala práci na filmu o berlínských hrách jako prostředek ke své vlastní prezentaci. Vymyslela nové metody natáčení záběrů. Aby jí vybraní kameramani a celý její štáb získali zkušenosti s natáčením sportovců v pohybu, vypravila se Riefenstahl se svým týmem na zkušební natáčení zimních olympijských her do Garmisch- Partenkirchenu.

„Přijeli jsme se jen podívat na hry, studovat a zkoumat. Mnoho z nás totiž sport do té doby nezajímá. ... Smyslem toho všeho nebylo jenom pozorovat, ale naučit se zacházet s kamerou a s pohybem.“⁵¹

Riefenstahl pojala přípravu na natáčení her důkladně. Pro letní hry vymyslela řadu nových záběrů, neváhala použít pojezdny a vysouvací plošiny, díky kterým natáčela běžce a skokany v pohybu, nebo loďky, která byla připevněna na laně, a pomocníci jí před závodícími plavci přitahovali, aby Riefenstahl získala autentické záběry v pohybu. Kolem běžecké dráhy byla vykopána šachta, kde opět na pojezdny plošině Riefenstahl natáčela běžce v pohybu z podhledu (viz obrázek 8, 9). Pro tehdejší kinematografii to

⁴⁹ RIEFENSTAHL, L., *V mé paměti - Memoáry fotografky a filmové režisérky, která pracovala pro Hitlera*, s. 191

⁵⁰ BACH, S., *Leni Riefenstahl: život a dílo „Hitlerovy filmařky“*, s. 170

⁵¹ BACH, S., *Leni Riefenstahl: život a dílo „Hitlerovy filmařky“*, s. 177

byl velký posun a novinka. Ne všechny však byly účinné a povolené. „Některé jako třeba „katapult“, automatickou kameru navrženou Hansem Ertlem, která se dokázala přehnat podél drah přímo před obličejem závodníků, olympijský výbor zakázal.“⁵² Novinkou, která díky hrám byla vynalezena Hansem Ertlem, byl podvodní kryt pro kamery. S natočením olympiády, ale práce Riefenstahl nekončila. Bylo zapotřebí natočený materiál zpracovat do finální podoby filmu. „Když se ministr propagandy dozvěděl, že jsem smlouvu na film o olympiádě uzavřela s Tobisfilmem, pozval mě na ministerstvo. Přivítal mě chladně a odměřeně, jinak než přede dvěma lety, kdy na mne křičel a nejráději by mě shodil ze schodů. Kladl mi mnoho otázek, především ho zajímalo, jak si film představuji a jaký čas budu potřebovat k jeho dokončení. Když jsem řekla, že snímek bude mít dva díly, spotřebuje velké množství filmového materiálu a pracovat na něm budu jeden a půl roku, podíval se na mě ohromeně a dal se do smíchu: „Jak si to vůbec představujete?“ zeptal se ironicky. „Vy si myslíte, že dva roky po olympiádě bude takový film ještě někoho zajímat? To je asi vtip, to snad nemyslíte vážně!“ Znejistěla jsem a pokoušela jsem se Goebbelsovi vysvětlit, jak by měl film vypadat. Mávl rukou, jako by chtěl zaplašit hloupou myšlenku, a řekl sarkasticky: „Nafilmování her má smysl jedině tehdy, když se film bude promítat pár dní po skočení olympiády.“ Přesně totéž mi řekl Fanck. „Rozhodující je v tomto případě rychlost, nikoli kvalita,“ dodal Goebbels.“⁵³ I přes nesouhlas Goebbelse se film nakonec promítal ve dvou dílech a v roce 1938 pod názvy Olympie: Přehlídka národů (Olympia: Fest der Völker, teil I.) a Olympie: Oslava krásy (Olympia: Fest der Schönheit, teil II.), jak původně chtěla Riefenstahl. Oba filmy jsou cenné především technologiemi, kterými byly natočeny a zaznamenáním sportovišť, výzdoby Berlína a chodu her (viz obrázky 10, 11). Dlouhé velmi často podobné záběry na sportující muže a ženy byly často nudné.

Nejen za film Triumf vůle, ale i za filmy Olympia: Přehlídka národů a Olympia: Oslava krásy se musela Riefenstahl po válce obhajovat před soudem za podporu nacismu a Hitlera. Svě jméno Riefenstahl obhájila a očistila, i když se nikdy nezbavila

⁵²BACH, S., *Leni Riefenstahl: život a dílo „Hitlerovy filmařky“*, s. 180

⁵³RIEFENSTAHL, L., *V mé paměti - Memoáry fotografky a filmové režisérky, která pracovala pro Hitlera*, s. 194

nálepky „Hitlerova filmařka“. V pozdějším věku se angažovala u Greenpeace a ještě v 94 letech se potápěla a natáčela žraloky.

2.7 Symboly

Mezi symboly olympijských her, které poprvé zavedli organizátoři nacistických her, bezesporu patřily olympijská pochodeň, olympijská štafeta a olympijský zvon.

Olympijská pochodeň úzce souvisí s během s olympijskou pochodní z Olympie do místa konání her. Symbolikou, kterou se definoval běh z Olympie do Berlína, bylo propojení historie a současnosti. Přenesení ducha her z jeho „rodného“ místa do hostitelského města. Skutečnost byla ovšem jiná. Tvůrce této tradice Carl Diem a ministr propagandy Joseph Goebbels měli jiný cíl s konáním olympijského běhu, a to propagandu nacistických myšlenek a ideálů. V délce trasy běhu olympijské pochodně se dostupná literatura rozchází. Podle Rippona měla být trasa dlouhá 3 422 km⁵⁴ a podle Hiltona měla být dlouhá 3 075 km⁵⁵. Trasa byla rozčleněna po jednokilometrových úsecích. Na každém úseku běžel jiný člen štafety. Mezi běžci, kteří měli čest nést olympijskou pochodeň, byli sportovci, politici, herci i obyčejní lidé. Trasa štafety vedla z Řecka přes Bulharsko, Jugoslávii, Maďarsko, Rakousko, Československo a končila v Německu.⁵⁶ Každý z běžců měl svou vlastní pochodeň. Ta byla navržena sochařem Walterem E. Lemckem a vyrobená firmou Krupp. Pochodeň byla z nerezu 27 cm dlouhá a vážila 0,9 kg. Její hlavice byla vytvořena z hořčíku, což zaručovalo, že při žádném počasí nezhasne. Na držáku pochodně byl vyryt nápis „Fackelstaffel- Lauf Olympia- Berlin 1936“ (Běh s pochodní Olympie- Berlín 1936) doplněný olympijskými kruhy a říšskou orlicí, znakem NSDAP.⁵⁷ Štafetu olympijského ohně ve velkých městech doprovázel rozsáhlý oslavný program, kde se mohla dokonale prezentovat nacistická propaganda.

Se štafetou se nepojily jen pozitivní reakce, protesty proti olympiádě pod diktátem nacismu se objevily při běhu štafety ve Vídni, kde byli rakouští sportovci vypískáni za své protinacistické postoje, nebo v Táboře, kde byli zatýkáni českoslovenští mladí

⁵⁴ RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda Historie nacistických her roku 1936*, s. 111/112

⁵⁵ HILTON, CH., *Hitlerova olympiáda. Olympijské hry 1936 v Berlíně*, s. 40

⁵⁶ HILTON, CH., *Hitlerova olympiáda. Olympijské hry 1936 v Berlíně*, s. 39

⁵⁷ RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda-Historie nacistických her roku 1936*, s. 113/114

komunisté, kteří také využili slavnostní atmosféry běhu olympijského ohně k demonstracím.

Dalším symbolem nacistických her se stal olympijský zvon, který zahajoval a ukončoval svým zvukem hry. Zvon byl umístěn na hlavním olympijském stadionu a jeho zmenšenina se stala suvenýrem, který si mohli návštěvníci her koupit.

2.8 Vynikající sportovní výkony

Na olympijských hrách v Berlíně vyniklo mnoho skvělých sportovních výkonů. Někteří sportovci ovšem vyčnívali jako například legendární americký atlet Jesse Owens nebo český gymnasta Alois Hudec.

2.8.1 Jesse Owens

*„Hitler mi nepotřásl rukou, ale nepotřásl mi jí ani Franklin Delano Roosevelt, když jsem se vrátil do Ameriky.“*⁵⁸, vyjádření Jesseho Owense ke kauze neuznání úcty od Hitlera při předávání medailí pro jeden americký deník. Výstižně zhodnotil situaci, kterou noviny neustále rozebíraly. Upozornil tím na nerovný přístup k lidem černé a bílé pleti v USA v 40. letech dvacátého století. V USA byli černoši stále braní jako podřadná vrstva obyvatel.

Jesse Owens, jedna z největších hvězd a pozdějších symbolů berlínské olympiády, se stal se nositelem a symbolem vzdoru proti Hitlerovi. Tak byl označován po skončení olympijských her. Jako reprezentant Spojených států amerických, nepřítel Hitlera, a navíc, jako sportovec černé pleti, rasisticky nepřipustné pro Hitlera, se s čtyřmi zlatými medailemi stal legendou. Porazil nejlepší německé sportovce. I přes národnostní, ideové a rasové rozdíly se s některými německými reprezentanty stal nejlepšími přáteli. Například se svým protivníkem ve skoku dalekém Lutzem Longem (viz obrázek 12). Toho porazil v závodě ve skoku do dálky. *„Můžete roztavit všechny ty medaile a poháry, co jsem kdy získal, ale stále by to nestačilo na to čtyřadvacetikarátové přátelství, které jsem k Longovi v té chvíli cítil“.*⁵⁹, tak se vyjádřil o svém příteli z berlínských her (obrázek č. 6). Přátelský vztah Longa a Owense dokazoval, že sportovci v Berlíně neřešili politickou situaci, nýbrž sport.

⁵⁸ HILTON, CH., *Hitlerova olympiáda- olympijské hry 1936 v Berlíně*, s. zadní strana vazby

⁵⁹ RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda- historie nacistických her roku 1936*, s. 164

2.8.2 Alois Hudec

Alois Hudec patřil k nejvýraznějším československým reprezentantům. Pracoval jako úředník v Národní bance. Vedení banky ho uvolnilo pro reprezentování Československa až po dopise z Československého olympijského výboru, ve kterém vedení bylo žádáno o jeho uvolnění. Hudcova legendární sestava na kruzích dodnes patří ke studijním materiálům mladých gymnastů. Neuvěřitelně dlouhá výdrž ve všech prvcích sestavy mu vybojovala zlatou medaili i pozornost a obdiv všech diváků na stadionu. Po nespravedlivě zmanipulované soutěži na hrazdě, kdy mu rozhodčí úmyslně snížili známky za sestavu, aby vyhrál německý reprezentant, bylo vítězství na kruzích zadostiučiněním.⁶⁰ (viz obrázek 13, 14). Svým úspěchem v Berlíně se Hudec stal „miláčkem“ Československa, ale „nepřítelem“ Německa. Lidé si z olympiády v Berlíně pamatovali tři jména Hitler, Hudec a Owens. Alois Hudec se stal i hrdinou jedné z povídek Oty Pavla „Devět deka zlata“. Alois Hudec se stejně jako Karel Čapek nebo Evžen Rošický objevil na neoficiálním seznamu nepohodlných osob, kteří měli být zlikvidováni. „*Dodali mu Němci, chtěli se mu pomstít za vítězství na berlínské olympiádě. Při opakovaných domovních prohlídkách říkali: „Jednou si vás vezmem s sebou.“ Měl noci plné těžkých snů. Žena ho našla s rozbitou hlavou venku na dlažbě.*“⁶¹ Hudec nakonec okupaci a válku na rozdíl od jiných přežil a dokázal se i přes prvotní komplikace vrátit na výsluní. Po prvním neúspěšném návratu, kdy jeho oslabené tělo nevydrželo opětovný fyzický nápor a při předvádění svého umění, si zlomil při dopadu obě dvě nohy, se dokázal znovu vrátit na stupně vítězů v mezinárodních soutěžích. Zvítězil ještě v New Yorku a o rok později v Dánsku. Mimo titulu olympijský vítěz na kruzích se mohl ještě pyšnit oceněním „Absolutní mistr světa v nárad'ovém tělocviku“.

Bezpochyby jsme mohli Aloise Hudce zařadit na čelo žebříčku nejlepších československých a českých sportovců, kteří kdy reprezentovali Československo nebo Českou republiku na olympijských hrách.

⁶⁰ KOLEKTIV AUTORŮ, *Zlaté medaile*, s. 33

⁶¹ PAVEL, O., *Plná bedna šampaňského- povídka Sedm deka zlata*, s. 32

2.9 Zakončení olympiády

Zakončení olympijských her v Berlíně bylo naplánováno na 16. srpna 1936 a opět, stejně tak jako při zahájení, byl přesný časový harmonogram připraven Josephem Goebbelsem. Měla být zakončena sportovní událost, která na dlouhou dobu spojila lidi z celého světa bez ohledu na národnost, náboženskou víru, rasu či politické vyznání. V plánech Adolfa Hitlera to mělo být poslední konání her.

Konec her byl pro německé diváky a samotného Hitlera, kterému po boku stáli ministr propagandy Goebbels a jeho další věrní stoupenci, úspěšný. Cíl byl splněn. Němečtí sportovci na hrách vybojovali 33 zlatých, 26 stříbrných a 30 bronzových medailí a stali se nejúspěšnější zemí her. Reprezentanti ve všech sportovních odvětvích porazili i favorizované a obávané americké sportovce, kteří na hrách skončili druhí se ziskem 24 zlatých, 20 stříbrných a 12 bronzových medailí. Na třetím stupínku úspěšnosti na hrách skončili reprezentanti Maďarska s 10 zlatými, 1 stříbrnou a 5 bronzovými medailemi.⁶² Hry byly pro německé pohlaváry a propagátory úspěšné.

Posledním aktem her byl slavnostní zakončovací ceremoniál. Stadion byl osvětlený reflektory, protože ceremonie byla naplánována na pozdní večerní hodiny. Nad stadionem svítil světelný oblouk a velká výsledková tabule, na které tentokrát nebyly napsány sportovní výsledky, nýbrž „*Poslední výstřel padl*“.⁶³ Mezi návštěvníky opět byli političtí zástupci mnoha zemí, sportovci a fanoušci.

Symbolicky si přijeli převzít olympijský oheň a pozvat sportovce a diváky na hry do Tokia 1940 delegáti z Japonska.

Příslušnice olympijské čestné služby za zvuku olympijského symfonického orchestru pomalu stahovaly 51 vlajek zemí, které se účastnily her. Oheň pomalu pohasínal a za zvuku olympijského orchestru oheň zcela zhasl. „*Olympijský oheň zablikal a zhasl, pohasl i oblouk světla a sto tisíc lidí stálo dlouhou minutu v naprostém tichu.*“⁶⁴ Na stožáry na stadionu, kam se po dobu her věšely vlajky vítězů při slavnostních ceremoniích předávání medailí, vyvěsila čestná služba německou, řeckou a japonskou vlajku. Na výsledkové tabuli se objevil nápis „*Berlín 1936, Atény 1896,*

⁶² HILTON, CH., *Hitlerova olympiáda- olympijské hry 1936 v Berlíně*, s. 228

⁶³ HILTON, CH., *Hitlerova olympiáda- olympijské hry 1936 v Berlíně*, s. 229

⁶⁴ HILTON, CH., *Hitlerova olympiáda- olympijské hry 1936 v Berlíně*, s. 229

Japonsko 1940“⁶⁵, nikdo však netušil, že hry v Berlíně byly na dvanáct let poslední, a to vinou organizátora posledních her, Německa. Olympijské hry v Berlíně 1936 byly slavnostně ukončeny.

Nedaleko olympijského stadionu v Berlíně byl později otevřen jeden z koncentračních táborů v Německu, Sachsenhausen.

Olympijské hry v Berlíně byly ještě později připomenuty. A to v roce 1938, kdy se slavnostně promítaly filmy Leni Riefenstahl *Olympia- Oslavy krásy* a *Olympia- Přehlídka národů*, za které Riefestahl získala německé nacistické ocenění za film.

⁶⁵ RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda, historie nacistických her roku 1936*, s. 218

ANALYTICKÁ ČÁST

3 JAK VYPADAL ČESKÝ POLITICKÝ TISK

*„Deníky byly prostředkem a výrazem systematicky udržované politické komunikace. Stranická politika se prosazovala zejména v ranních vydáních deníků (tzv. raníky), kde si mohli čtenáři přečíst projevy stranických činitelů, obvykle stranicky zaměřené komentáře k politickým událostem, výtahy z usnesení různých stranických schůzí, reakce na činnost konkurenčních stran a další zprávy politického charakteru.“*⁶⁶

Tisk v Československu zastával významnou informační, zábavnou a vzdělávací roli, rozděloval se na stranický tisk, ten se vždy řadil k politické straně nebo smýšlení, a na tisk nestranický, který zastával demokratické postoje a neřadil se k žádné politické straně. Mezi 3 500 vydávaných titulů na Československém území byly nejvýznamnějšími periodiky: komunistické Rudé právo, národně-socialistický demokratický deník Právo lidu, národně-demokratický deník Národní listy, národně-socialistické České slovo, agrární Venkov a nestranické Lidové noviny. V neposlední řadě také Moravská orlice nebo bulvární A-Zet. V samotné Praze vycházelo v roce 1936 na 1800 periodik.⁶⁷

Noviny vycházely ve více vydáních, jako raníky, poledníky, večerníky a speciální čísla či přílohy. Noviny zastávaly hlavní informační činnost, proto jejich vydání byla obsáhlá a různorodá.

Tištěná média přebírala informace od agentur jako tzv. agenturní zpravodajství. V Československu tyto zprávy distribuovala především Československá tisková kancelář (ČTK), která spolupracovala se světovými agenturami jako Reuters (Velká Británie, vznik 1851), Havas (Francie, vznik 1835), Wolff (Německo, vznik 1849) nebo AP (USA, vznik 1846).⁶⁸

Dále tištěná média úzce spolupracovala s externími korespondenty, kteří dopisovali zprávy z regionů. Korespondenti v zahraničí byli vzácní, protože byli drazí, ale Lidové noviny jako jedny z mála takové korespondenty měly.

⁶⁶ BEDNAŘÍK, P., JIRÁK, J., KÖPPOVÁ, B., *Dějiny českých médií*, s. 159

⁶⁷ VERNER, P., *Historie mediální komunikace*, s. 187

⁶⁸ BEDNAŘÍK, P., JIRÁK, J., KÖPPOVÁ, B., *Dějiny českých médií*, s. 93

V roce 1936 byla média ovlivněna silným vlivem nacistické strany v Německu i v Československu. Předběžná cenzura se týkala všech vycházejících periodik, ale nejvíce Rudého práva. Strach z nacistů silně ovlivňoval obsah veškerého tisku. Pokud se našel někdo, kdo se nebál, byl po vstupu NSDAP do Československa na černé listině. Takovým příkladem byl Karel Čapek a Evžen Rošický.

Preventivní obsahová cenzura fungovala od roku 1919, a to v podobě kontroly obsahu vydání periodika dvě hodiny před finálním vydáním. Toto jednání protiččilo zákonům. I přes zákaz předběžné cenzury byla periodika takovému procesu vystavována. Se silným vlivem nacistické strany v Československu proces předběžné cenzury ještě sílil. Nejvíce, se cenzura dotýkala Rudého práva. Rudé právo jako stranický deník komunistické strany, která byla silným „nepřítelem“ a konkurentem hitlerovských nacistů, byla středem pozornosti orgánů konající cenzuru.

3.1 Ohlas berlínské olympiády v českém tisku

Český tisk berlínské olympijské hry nepřehlížel. V dostatečném množství, především zásluhou Lidových novin, byly čtenářům předkládány články s výsledky a hodnocením sportovních soutěží a výkonů nejen československých reprezentantů, ale i zahraničních sportovců. Sportovní výsledky doplňovaly články o kulturním dění v Berlíně po čase konání her, ale i reakce na politický podtext her.

Stranický i nestrannický tisk informace přinášel pravidelně po celou dobu konání her. Činnost veškerého tisku byla poznamenána počínající cenzurou a strachem z nacistů.

Olympijské hry byly sportovní i společenskou událostí ač mohly nebo nemusely být zneužívány k propagaci nacismu. Český tisk si to uvědomoval a i přes nesouhlas se zneužitím her, zprávy z Berlína podával.

Z rozhovoru s pamětníkem Aloisem Špiříkem vyplynulo, že se tisk více zabýval ekonomickou a pracovní krizí, která v roce 1936 v Československu panovala. Pan Špiřík hodnotil zprávy o olympijských hrách v tisku jako pouze, stručné informace o sportovních výsledcích. Svůj názor Špiřík vyslovil pouze o A-Zet, Právu lidu a Moravské orlici. Tento tisk si pamatoval.

Z rozhovoru s Dr. Miloslavem Křížem vyplynulo, že tisk v té době hrál důležitou, ale opomínanou roli. Lidé podle něj neměli peníze a řešili otázky přežití. Své hodnocení upíná pouze k novinám Venkov, které jeho rodiče odebírali. V těch byly stručné informace o výsledcích ve sportovní rubrice.

3.2 Lidové noviny

Lidové noviny byly založeny v roce 1893 Adolfem Stránským.⁶⁹ Vždy se prosazovaly jako nezávislé noviny s demokratickým směřováním k názorům prezidenta Tomáše Garyka Masaryka, tak zvanému „hradnímu smýšlení“. Lidové noviny se po celou dobu svého působení daly považovat za tisk „intelektuálů“.

V době konání olympijských her patřili k nejvýraznějším redaktorům Lidových novin například Ferdinand Peroutka, František Šalepa, Milena Jesenská, Eduard Bass, který působil i jako šéfredaktor Lidových novin, dále pak Josef a Karel Čapkovi nebo Karel Poláček.

Titulkem „*Hitler kancléřem, Nacionální režim v Německu, Jásot hitlerovců*“⁷⁰ začalo 31. ledna 1933 Lidovým novinám, stejně tak jako dalším deníkům v Československu období, které vedlo k cenzuře tisku. Lidové noviny se na rozdíl například od Rudého práva cenzurní povinnosti vyhýbaly poměrně dlouho, i přes útočné a otevřené články Karla Čapka, zarytého odpůrce a kritika nacismu.

*„Lidovým novinám začalo nové období vývoje. Věrný své politické linii, vycházející z humanistických ideálů T. G. Masaryka, a vytvářeny demokraticky smýšlejícími redaktory, spisovateli a politiky, musely zákonitě stanout v první linii boje proti nacismu a fašismu.“*⁷¹

Lidové noviny pro zprávy z olympijských her vytvořily speciální přílohu (viz obrázky 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21). „Lidovky“ se věnovaly hrám obsáhle. Rozhodně nešlo jen o stručné, strohé zveřejnění výsledků, ale o recenze zahajovacího ceremoniálu, doprovodných akcí na hrách, samotných sportovních soutěží, výkonů sportovců, jejich chování a podobně. Několikastránková příloha vložená do nitra Lidových novin byla vždy doplněna o množství fotografií z her, kreslených obrázků, ale také karikatur

⁶⁹ BEDNAŘÍK, P., JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B., *Dějiny českých médií*, s. 159

⁷⁰ PERNES, J., *Svět lidových novin 1893-1993*, s. 87

⁷¹ PERNES, J., *Svět lidových novin 1893-1993*, s. 87

sportovců a dokonce i Adolfa Hitlera s vtipy (viz obrázek 16). Lidové noviny se nebály informovat i o politickém dění na hrách. Komentáře k výzdobě Berlína, k neustálému podsouvání nacistické ideologie, i o tom se objevovaly články.

Karikatura otisknutá v jednom z olympijských čísel Lidových novin: *Lovec autogramů: „Tak a který je vlastně Owens, když těch černochů tu běhá...“*⁷²

3.2.1 Karel Čapek

Karel Čapek byl nejvýraznější osobou Lidových novin. Byl známý svým kritickým postojem vůči nastupujícímu nacismu i Adolfu Hitlerovi. Jeho články upozorňovaly na hrozící nebezpečí ze strany sílí NSDAP v Německu, plánů Hitlera a stoupců nacistů v Československu. Karel Čapek se stal symbolem boje s nacismem v Československu. Jako reakci na politické události napsal román *Válka s mloky*, který v Lidových novinách vycházel na pokračování od 21. září 1935 do 12. ledna 1936. Také dramata *Bílá nemoc* nebo *Matka* byly reakcí na politickou situaci a sílí moc nacismu.⁷³

Jeho populistické články a otevřená kritika mu zajistila zájem československých nacistů a místo na seznamu lidí, které NSDAP po obsazení Prahy chtěla zlikvidovat.⁷⁴ Čapek se stal cílem šikany od mnoha lidí sympatizujících s nacisty. *„Domů mu chodily anonymní a podepsané výhružné dopisy a telefonáty, kliku od domovních dveří mi nepřátelé natírali nejhrošším svinstvem a dokonce mu natáhli před vchodem do domu i drát, aby o něj zakopl a upadl. Navíc se Karel Čapek „indiskrecí“ dozvěděl, že jeho jméno je na třetím místě v nacistickém seznamu osob, které budou zatčeny, až německé vojsko vstoupí do Prahy.“*⁷⁵ Nakonec tuto situaci a dění kolem něj Čapek neunesl a na následky zápalu plic a psychického vyčerpání 26. prosince 1938 zemřel.⁷⁶

Pohřeb Karla Čapka se stal demonstrací proti Hitlerovi a nacismu. Pro mnoho lidí zemřel vzor svobody. Svým vzdorem proti nacismu dodával lidem sílu a naději. Lidové noviny přišly o jednoho z nejlepších redaktorů a svět o jednoho z nejlepších spisovatelů.

⁷² Lidové noviny, 17. července 1936

⁷³ PERNES, J., *Svět lidových novin 1893- 1993*, s. 88

⁷⁴ PERNES, J., *Svět lidových novin 1893- 1993*, s. 104

⁷⁵ PERNES, J., *Svět lidových novin 1893- 1993*, s. 104

⁷⁶ PERNES, J., *Svět lidových novin 1893- 1993*, s. 105

Po smrti Karla Čapka zaujal jeho místo redaktora, dosavadní šéfredaktor Lidových novin, Eduard Bass.

3.3 Rudé právo

„Hlavním tiskovým orgánem KSČ bylo již od počátku 20. let Rudé právo, které poprvé vyšlo 21. září 1920, nejprve jako ústřední orgán levice sociální demokracie.“ ... „Hlavním tiskovým orgánem KSČ se deník Rudé právo stal právě v květnu 1921 pod vedením prvního šéfredaktora dr. Bohumila Šmerala, kterého záhy nahradil Filip Dobrovolný.“⁷⁷

Rudé právo patřilo mezi stranický tisk, sloužící především k informování komunistických stoupenců o dění ve straně. Vycházelo pravidelně jako deník v podobě raníku a večerníku.

Nejvýznamnější autoři, kteří spojili své jméno s Rudým právem, byli například František Xaver Šalda, Julius Fučík, Ivan Olbracht, Marie Majerová nebo Evžen Rošický.

Rudé právo již od roku 1933, kdy byl Hitler jmenován říšským kancléřem, veřejně vystupovalo proti nacismu a samotnému Hitlerovi. Kritika směřovala především k potlačování komunistické strany v Německu a pronásledování německých komunistů. S nástupem Hitlera k moci byla v Německu pozastavena činnost komunistických deníků. Toto opatření se nakonec týkalo i českého Rudého práva. Nejen za Hitlera muselo být Rudé právo vydáváno ilegálně. Od roku svého prvního vydání bylo Rudé právo úředně zastaveno v následujících obdobích:⁷⁸

- 28. října – 28. listopadu 1928
- 16. července – 16. srpna 1929
- 21. února – 21. března 1931
- 3. října 1933 – 3. ledna 1934
- 14. února – 14. května 1934
- 3. března – 3. dubna 1931 (večerník)
- 4. listopadu 1933 – 4. února 1934 (večerník)

⁷⁷ BEDNAŘÍK, P., JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B., *Dějiny českých médií*, s. 159

⁷⁸ VYDAVATELSTVÍ RUDÉHO PRÁVA, *Naše Rudé právo*, s. 78

Cílem cenzury nebo přerušování činnosti Rudého práva bylo omezit legální činnost komunistické strany. V případech přerušování oficiální činnosti Rudého práva, kdy v oficiální tiskárně, kde Rudé právo běžně vycházelo, nesměli vytisknout jediný výtisk, byl poskytnut Rudému právu azyl v malých soukromých tiskárnách, kterých majitelé sympatizovali s komunistickou stranou. Ilegální Rudé právo vycházelo nepravděpodobně

„Jedině z komunistického tisku se tehdy lidé v Československu dovídali, co se skutečně děje v sousedním Německu. Rudé právo denně přinášelo zprávy o nacistickém teroru, o zatýkání a vraždění dělnických funkcionářů. Burcovalo: „Bojujíte po boku německého proletariátu, bojujeme i za zájmy, za osud, za budoucnost dělnické třídy Československa.“ Mnohé články, jimiž Rudé právo varovalo před fašistickým nebezpečím, propadly konfiskaci.“⁷⁹

Rudé právo se řadilo mezi deníky, které informovaly o politické situaci v Německu a hrozícím nebezpečí ze strany Hitlera. *„Komunisté se spojí s každým proti fašismu... se všemi socialistickými a nesocialistickými proletáři, s každým sociálně demokratickým funkcionářem, který je vážně pro sjednocení dělníků proti fašismu“ psalo Rudé právo již 9. února 1933.“⁸⁰* Nabídka československé komunistické strany prostřednictvím Rudého práva byla, ale odmítána.

Po obnovení činnosti se v letech 1935 až 1938 Rudé právo podrobovalo předběžné cenzuře. *„Prvního vydání Rudého práva (s datem příštího dne), které muselo být hotové již před čtvrtou hodinou odpolední, bylo vytištěno jen asi 50 povinných výtisků, které byly odevzdány policii k cenzuře. Tisk těchto výtisků obstaral obtahovač Bohouš Adam na obtahovacím stroji, tedy na plocho. Mezitím se dělaly další přípravy, kalandrování a zhotovování známých odlítků k montáži na rotačky. A čekalo se. Faktor tiskárny S. Houška, který byl odpovědný za předložení povinných výtisků cenzuře, se po třech až čtyřech hodinách čekání telefonicky zeptal na policii a dostal zprávu, která místa jsou zkonfiskována. Na základě tohoto sdělení byla zkonfiskovaná místa z připravených odlítků vyrýpána a Rudé právo vyšlo jako druhé, po konfiskaci*

⁷⁹ VYDAVATELSTVÍ RUDÉHO PRÁVA, *Naše Rudé právo*, s. 83

⁸⁰ VYDAVATELSTVÍ RUDÉHO PRÁVA, *Naše Rudé právo*, s. 83

opravené vydání. Byla to teda vlastně preventivní cenzura, kterou zákon nedovoloval, ale v dané situaci jsme se jí museli podrobit, aby Rudé právo vůbec mohlo vycházet.⁸¹“

České Rudé právo bylo úzce spjato i se zahraničními komunisty, a to nejen s východními komunisty, ale i s německými, kde měla komunistická strana hojně zastoupení. Wilhelm Pieck napsal Rudému právu k 15. výročí od založení: „*Němečtí antifašisté pozdravují „Rudé právo“ v den jeho jubilea jako orgán třídně uvědomělého dělnictva v Československu. „Rudé právo“ podporuje statečně a důsledně německé pracující v jejich boji proti hitlerovskému fašismu. Přejeme si, aby se „Rudému právu“ plně zdařilo velkoryse započaté dílo sbratření českých dělníků s pracujícími v Sudetech, aby byla vytvořena široká lidová fronta ke zničení henleinovských fašistů, této agentury Hitlerova imperialismu v Československu.*“⁸² Na tomto dopise bylo vidět sympatie a spolupráci německých a československých komunistů. To potvrzuje i zapojení Egona Erwina Kische, který po vyhoštění z Německa do Československa po požáru Říšského sněmu, podával prostřednictvím Rudého práva zprávy o tom, jaká je situace v Německu a informoval otevřeně o činech, které provádí NSDAP vůči komunistům, Židům a výsleších prováděných nacisty.

Rudé právo podpořilo bojkot „nacistických her“ komunistickou stranou Československa. Ta připravila na dobu konání her v Berlíně „Pražské lidové hry“. Sportovní klání ve všech možných sportech. Těchto her se účastnili sportovci z různých klubů, ale například i sokolové. Jedním z organizátorů lidových her byl výše zmíněný Evžen Rošický. Rudé právo psalo více o Pražských lidových hrách než olympijských hrách v Berlíně. Z Berlína přinášelo pouze obecné výsledky bez dalších komentářů či hodnocení. (viz obrázek 22- 29).

3.3.1 Evžen Rošický

Evžen Rošický patřil mezi nejvýraznější redaktory Rudého práva zbrojící proti nacismu. Narodil se 15. října 1914 v Olomouci. Vystudoval právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Byl aktivním sportovcem a nadějí v atletických soutěžích pro další olympijské hry v roce 1940. Politickým přesvědčením byl komunist. Svě profesní působení spojil s Rudým právem jako sportovní redaktor. Patřil mezi skupinu

⁸¹ VYDAVATELSTVÍ RUDÉHO PRÁVA, *Naše Rudé právo*, s. 83

⁸² VYDAVATELSTVÍ RUDÉHO PRÁVA, *Naše Rudé právo*, s. 85

lidí, která vymyslela a zorganizovala „Pražské lidové hry“ na protest nacistických her zneužitých k propagandě nacismu a Hitlera.⁸³

„Podílel se na přípravách lidových sportovních her, které se konaly na protest proti pokusům německých fašistů zneužít berlínské olympiády k politickým a rasistickým provokacím. Byl členem takzvaného protiolympijského výboru, který chtěl zabránit tomu, aby se olympiáda 1936 konala ve zfašizovaném Berlíně.“⁸⁴ Za kritiku proti nacismu a Adolfa Hitlera ho i s jeho otcem zatkl gestapo a 25. června 1942 byli popraveni.

„Přicházel k nám do redakce Rudého práva a Haló novin, když se už chmuřila obloha mraky nacismu. Skromný, srdečný, sdílný, nikterak ne opilý slávou svých sportovních úspěchů, z nichž míval prostou a lidskou radost, podobnou uspokojení po dobře vykonané práci. Mnohonásobný mistr na lehkooatletických drahách a zároveň novinář s touhou státí se spisovatelem.“⁸⁵

⁸³ VYDAVATELSTVÁ RUDÉHO PRÁVA, *Naše Rudé právo*, s. 309

⁸⁴ VYDAVATELSTVÁ RUDÉHO PRÁVA, *Naše Rudé právo*, s. 309

⁸⁵ VYDAVATELSTVÁ RUDÉHO PRÁVA, *Naše Rudé právo*, s. 310

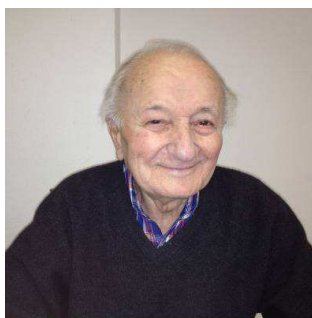
PRAKTICKÁ ČÁST

4 ROZHOVOR S PAMĚTNÍKY K OLYMPIJSKÝM HRÁM A ČESKÉMU TISKU

Cílem rozhovorů s pamětníky je objasnit situaci v Československu a přístup jeho obyvatel k propagandisticky zneužitým olympijským hrám v Berlíně v roce 1936 z autentického pohledu lidí, co dobu a události zažili.

Názory a postoje pamětníků jsou pro práci přínosné především oživením a obohacením všeobecně známých skutečností. Některé odpovědi jsou protikladné mnohým tezím v literatuře.

4.1 Alois Špiřík

Zdroj: Autorka BP

Alois Špiřík se narodil 21. června 1923 v Brně. V době konání olympijských her v Berlíně mu bylo třináct let a žil s rodiči v Brně. Navštěvoval měšťanskou školu, později studoval obchodní školu. Během svého života se přímo setkal s Adolfem Hitlerem dvakrát. Poprvé v roce 1938 v Brně ještě jako student a podruhé v roce 1942, kdy jako voják vykonávající službu v Berlíně navštívil lehkooatletické mistrovství Německa, které se konalo na berlínském olympijském stadionu. V 50. letech začal pracovat v československém sportu, kde působí dodnes jako výpomoc v Českém volejbalovém svazu a činovník v beach volleyball SK Slavia Praha.

Jaký je váš názor na olympijské hry v Berlíně 1936?

„To byly nacistické hry. V té době se moc u nás o hrách nevědělo. Lidé měli víc starostí s krizí, která u nás panovala. Nebyla práce, nebylo jídlo, hodně se stávkovalo. Obecně se vědělo, že se hry konají v Berlíně, ale nikoho to moc nezajímalo. Myslím si, že to byla ukáзка provokace a moci nacistů.“

Proč si myslíte, že konání XI. olympijských her bylo svěřeno Německu, když bylo stále silně sankcionováno za první světovou válku a ve finanční krizi?

„Myslím si, že hry byly Německu přiděleny z politických důvodů, asi aby je zase začlenili do života. Ty sankce, který dostaly po první válce, byly veliký a asi je chtěli včlenit do evropského dění. Nebo to mohly být i jiné politické důvody, ale určitě v tom hrála roli politika.“

V roce 1936 se jako protest nacistickým hrám v Berlíně pod dikcí komunistické strany konaly „Pražské lidové hry“. Vzpomenete si, jak na ně lidé reagovali?

„Já jsem v té době žil s rodiči u Brna a v Brně jsem chodil do školy, takže jen okrajově jsem se po čase dozvěděl, že takové hry byly, ale nijak se v tisku, který jsme doma měly, o tom nepsalo. Vůbec nevím, jak lidé na takovou věc mohli reagovat. To se týkalo jen Prahy, jinde měli lidé pořád starost o práci.“

Jaké noviny si pamatujete z roku 1936?

„U nás v Brně bylo A-ZET, České slovo, Moravská orlice.“

Vzpomenete si, jaká byla reakce československého tisku na olympijské hry v Berlíně?

„Co se týká zpráv v tisku, byly to jen výsledky běžného dne v jednotlivých disciplínách a hodnocení našich borců. Noviny se vesměs zajímaly o dění jak v republice, tak i ve světě. V republice byla veliká nezaměstnanost, takže o další zprávy nebylo moc zájmu.“

Byla znát cenzura nebo strach z nacistů v tisku?

„Jo, ta byla. Hodně se báli Hitlera. To bylo vidět i v roce 1938, kdy Hitler přijel do Brna. Já byl kluk a chodil jsem do školy. Ze školy jsme běželi k té ulici, kudy projížděl a dívali se na něj. Nikdo nejásal tak, jak je to vidět v televizi dnes. Ne, ne, ulice byly úplně prázdný, jen my tam stáli a koukali na něj. Lidi v republice se ho hodně báli. Noviny v šestatřicátém roce už měly strach. Lidi celkově měli strach. Začala se posilovat moc nacistů u nás a už byla hrozba druhé války. Někteří se ale nebáli. Karel

Čapek, teď už nevím, v jakých novinách byl, ale když umřel, tak se označoval jako oběť nacistů.“

Jak vypadala cenzura v tisku?

„Myslím, že novináři se báli a tak psali hodně obaleně, jakoby hezky. Nepouštěli se do žádných kritik, i když sem tam se něco našlo. Tatínek vždycky říkal, že strkají hlavu do oprátky, což u některých pak i tak dopadlo. Byla to divná doba. Víím, že některým spolužákům ve škole rodiče zakazovali kupovat noviny, aby si náhodou někdo nemyslel, že souhlasí s tím, co se v nich píše. Nedokážu posoudit, zda to bylo tak zlé, ale každý se bál.“

Byl jste v Berlíně v době, kdy byl Adolf Hitler a NSDAP u moci?

„Ano byl jsem jako voják v Berlíně i na olympijském stadionu z roku 1936 a viděl jsem Hitlera naživo.“

Když jste byl v Berlíně, vzpomenete si, jestli byl opravdu celý vyzdobený prapory se svastikami nebo vlajkami a podobně?

„Ano. Berlín byl celý ověšený rudými prapory. Berlín byl krásný. Pro kluka z vesnice, který znal jen Brno, to byl monument. Stadion, kam se vešlo sto tisíc lidí, myslím olympijský stadion postavený právě pro olympiádu v roce třicet šest to bylo neuvěřitelné. Cítil jsem se tak malý a ohromený. Pak když byl Berlín vybombardován, to bylo strašné. Všechny budovy zborcený, mezi tím ty vlajky.“

4.2 Dr. Miloslav Kříž

Zdroj: Autorka BP

Miloslav Kříž se narodil 19. června 1923 v Českém Brodě. Narodil se do zemědělské rodiny. Celý život se aktivně věnoval sportu jako reprezentant v jízdě na sáních a později jako funkcionář. Byl předsedou Československého svazu bobů a saní. Účastnil se deseti olympijských her. Dodnes pracuje jako činovník v SK Praha, která je členem Českomoravské sánkařské asociace, vypomáhá na Svazu národní házené a aktivně se zajímá o sportovní dění, především v saních. Během svého profesního života získal mezinárodní reputaci a je velmi uznáván v Mezinárodní sánkařské federaci (FIL).

Jaký je váš názor na olympijské hry v Berlíně 1936?

„Moc si to už nepamatuju. Tam byl Hitler, to byla velká, připravená a noblesní olympiáda. Stavěli nové stadiony, na tu dobu velikánské. Hitler se chtěl blýsknout.“

Proč si myslíte, že konání XI. olympijských her bylo svěřeno Německu, když bylo stále silně sankcionováno za první světovou válku a ve finanční krizi?

„Nevím. O konání her v Berlíně se rozhodlo, když jsem byl ještě malý. Měli jsme statek, tak jsem musel pomáhat rodičům. Tehdy jsem se ještě o sport tolik nezajímal.“

V roce 1936 se jako protest nacistickým hrám v Berlíně pod dikcí komunistické strany se konaly „Pražské lidové hry“. Vzpomenete si, jak na ně lidé reagovali?

„To si vůbec nepamatuju.“

Jaké noviny si pamatujete z roku 1936?

„Měli jsme statek, tatínek byl hospodář, tak se u nás kupoval Venkov.“

Vzpomenete si, jaká byla reakce československého tisku na olympijské hry v Berlíně?

„Moc si to nepamatuju. Jen vím, že tatínek pořád kroutil hlavou, co to řešej. Olympiáda - neolympiáda, my musíme pořád pracovat, říkával.“

Byla znát cenzura nebo strach z nacistů v tisku?

„Asi jo. Já si hodně pamatuju rok třicet devět, když nás obsadili Němci, ale už před tím byla nálada mezi lidmi hodně špatná.“

Jak vypadala cenzura v tisku?

„To si asi moc nepamatuju. Jak jsem říkal, tatínek s maminkou odebírali Venkov, kvůli zaměření těch novin. Pak až později, to už bylo po válce, jsem četl, že se objevovala cenzura v podobě prázdných stran v novinách, to si nepamatuju. Jen vím, že maminka říkala, proč nepíšou o tom, co nás čeká, že jinde by lidi varovali. Tak tím asi myslela, že se novináři báli psát co se opravdu děje. Byl jsem kluk, neměl jsem z toho moc rozum, až později jsem pochopil, co hrozného nás čeká. Válka byla strašná. Teď po tolika letech mi přijde malicherné, jak se řešila olympiáda a přitom to byla lež a příprava na válku.“

Byl jste v Berlíně v době, kdy byl Adolf Hitler a NSDAP u moci?

„Nebyl. V Berlíně jsem byl několikrát až po válce. Hodně jsem jezdil a ještě jezdívám k tomu jemu Orlímu hnízdu, tam je výborná sáňkařská dráha.“

4.3 Vyhodnocení rozhovorů

Ve vyhodnocení rozhovorů musíme zohlednit pokročilý věk obou narátorů - vypravěčů. Sami během rozhovorů, které probíhaly odděleně, tedy nezávisle na sobě, upozorňují, že si vše nepamatují a některé události už jim splývají. Otázky byly kladeny ve stejném znění a pořadí oběma dotazovaným.

Z porovnání odpovědí narátorů vyplývá, že se obyvatelé Československa o „nacistickou“ olympiádu příliš nezajímali, protože v té době byla v Československu ekonomická, pracovní a životní krize. Lidé stávkovali a jejich hlavním zájmem bylo

udržení nebo sehnání práce a potravin. O olympijských hrách lidé získávali informace z tisku nebo radiového vysílání. Prvotně je znát rozdíl mezi moravskou a českou částí Československa. Ve městech byla situace také jiná. To dosvědčuje konání Pražských lidových her, o kterých, podle pana Špiřka, lidé v Brně ani nevěděli.

Odpovědi na připravené otázky mnohdy vyvracejí informace, které jsou dnes mezi lidmi rozšířeny. Například hodnocení hlavních zájmů lidí, podoby tisku, obsahu a množství informací z her.

ZÁVĚR

Bakalářská práce na téma „Berlínská olympiáda v roce 1936 a její ohlas v českém politickém tisku (1. 8. – 16. 8. 1936)“ rozšiřuje rozhled o dění letních olympijských her pod diktátem nacismu a jeho vůdčích osobností. Připomíná situaci, která v tehdejší době panovala v Evropě a především v Německu. Ukazuje nebezpečí nastupující nacistické nadvlády, aniž bychom na něj některak reagovali.

Následuje vyhodnocení hypotéz. Bakalářská práce v analytické části zmiňuje cenzuru a **strach z nacismu**, který v době konání olympijských her v Berlíně **panoval mezi českými tiskovými médii**. Tato hypotéza byla podpořena rozhovory s pamětníky Aloisem Špiříkem a Dr. Miloslavem Křížem. Především deník Rudé právo, vedle nuceného přerušování činnosti, podléhalo cenzuře, která se projevovala vybělenými místy ve vydáních, jež nahradila zcenzurované články. Rudé právo i Lidové noviny veřejně nesouhlasily s nacistickou ideologií a Adolfem Hitlerem. Tento **nesouhlas a „odboj“ se v tisku projevoval články, které varovaly proti nacismu**. S narůstající mocí nacismu v Československu se tyto texty skrývaly pod jiné titulky. Hlavní představitelé „tiskového odboje“ v českém tisku v roce 1936 byli Karel Čapek a Evžen Rošický.

Rudé právo, jako stranický komunistický tisk byl prostředkem odboje proti zneužití her pro ideologii nacismu a její propagandu. Zprávy z olympijských her přinášelo především prostřednictvím informování o sportovních výsledcích. Rudé právo zařazovalo články, které především varovaly před Adolfem Hitlerem. Podrobnější informace nepřinášelo. Více prostoru věnovalo pražským lidovým hrám, které byly organizovány komunistickou stranou Československa, jako prostředek odboje a nesouhlasu s konáním her v Berlíně.

Věnování prostoru textům z olympijských her se u různých deníků lišilo. **Lidové noviny zařadily speciální „olympijskou“ přílohu**, která se věnovala především zprávám a hodnocení olympijských her. Vedle sportovních výsledků též přinášela informace o kulturním a společenském dění v Berlíně v době konání her. Sportovní reportáže byly obohaceny o množství fotografií a kreseb nebo hodnotily zahajovací potažmo ukončovací ceremoniál. Příloha byla graficky velice bohatá a rozmanitá.

Tisk různých politických stran se věnoval hrám různých rozsahem a obsahem (České slovo, Moravská orlice, Národní listy, Právo lidu, Venkov). Prostor, který

věnoval hrám, byl pouze informační o výsledcích československých reprezentantů. Více se zaměřoval na domácí ekonomickou situaci a krizi. Tato hypotéza je podpořena názory pamětníků.

Cíl práce, vyhodnotit český tisk v souvislosti s berlínskou olympiádou, byl splněn vyhodnocením stanovených hypotéz. Nebylo dostatek prostoru pro rozsáhlou analýzu asi 3500 titulů vycházejících tištěných periodik v Československu. Příklady zprostředkování vidění olympiády očima reportérů Lidových novin a Rudého práva je tedy především ilustrační a zastupuje větší skupiny obdobně zaměřeného tisku.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Prameny:

časopisecké oddělení Národní knihovny.

Lidové noviny (1. – 16. srpna 1936), Rudé Právo (1. – 16. srpna 1936)

Literatura:

BACH, S., *Leni Riefenstahl: život a dílo „Hitlerovy filmařky“*, Praha: Ikar, 2009. ISBN 978-80-249-1207-3 (váz.)

BAUER, F., *Hitlerův můj boj očima historiků*, Praha: Univers, 1994. ISBN 80- 901525-1-1

BEDNAŘÍK, P., JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B., *Dějiny českých médií*, Praha: Grada Publishing, a.s., 2011. ISBN 978-80-247-3028-8

DOLEJŠÍ, V., *40 let Rudého práva*, Praha: Státní nakladatelství politické literatury v Praze, 1960.

HILTON, Ch., *Hitlerova olympiáda- olympijské hry 1936 v Berlíně*, Praha: Práh, 2006. ISBN 978-80-7252-212-5

KOOP, V., *Nacionální socialismus*, Praha: Grada Publishing, a.s., 2012. ISBN 978-80-247-3909-0

KURAS, B., *Jak zabít civilizaci*, Praha 10: nakladatelství Baronet, 2011. ISBN 978-80-7384-387-8

MANVELL, R., FRAENKEL, H., *Doktor Goebbels jeho život a smrt*, Praha: Jiří Buchal - BB/art s.r.o., 2008.
ISBN 978-80-7381-282-9

PAVEL, O., *Plná bedna šampaňského, povídka Sedm deka zlata*, Praha: Nakladatelství HAK Slávka Kopecká & Andrej Šťastný, 2002. ISBN 80-85910-40-3

PERNES, J., *Svět lidových novin 1893-1993*, Praha: Lidové noviny, a.s., 1993. ISBN 80-7106-056-9

RIEFENSTHL, L., *V mé paměti- Memoáry fotografky a filmové režisérky, která pracovala pro Hitlera*, Praha: PROSTOR, 2004. ISBN 80-7260-130-X

RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda- historie nacistických her roku 1936*, Praha: BB/art, 2008. ISBN 978-80-7381-315-4

SOCHOROVÁ, M., *Dějepis II. v kostce pro SŠ*, Praha: Nakladatelství Fragment, 2008. ISBN 978-80-253-0604-8

Kolektiv autorů: Dovalil J., Feldstein P., Kejval J., Kolář F., Kolář P., Kovář P.: *Zlaté medaile*, Praha: Nakladatelství Olympia, a.s., 2012. ISBN 978-80-7376-310-7

VERNER, P., *Historie mediální komunikace*, Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2013. ISBN 978-80.7452-027-3

VERNER, P., *Propaganda a manipulace*, Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2011. ISBN 978-80-7452-015-0

VYDAVATELSTVÍ RUDÉHO PRÁVA, *Naše Rudé právo*, Praha: Vydavatelství Rudého práva, 1980.

ZUBÍKOVÁ, Z., DRÁBOVÁ, R., *Společenské vědy v kostce pro SŠ*, Praha: Nakladatelství Fragment, 2007. ISBN 978-80-2530-190-6

Filmové dokumenty:

RIEFENSTAHL, L., *Přehlídka národů (Olympia 1. Teil- Fest der Völker)*, studio Tobisfilm, 1938

RIEFENSTAHL, L., *Oslavy krásy (Olympia 2. Teil – Fest der schön heit)*, studio Tobisfilm, 1938

Internetové zdroje:

Key writings of Raphael Lemkin on Genocide. [online]. 2002-11-13 cit. [2013-2-4].
Dostupné z: <http://www.preventgenocide.org/lemkin/>

Holocaust encyclopedia: coining a word and championing a cause: The story of Raphael Lemkin. [online]. 2012-05-11 [2013-2-4]
<http://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10007050>

Jiné zdroje:

ŠPIŘÍK, A., strukturovaný rozhovor

KŘÍŽ, M., strukturovaný rozhovor

SEZNAM OBRÁZKŮ

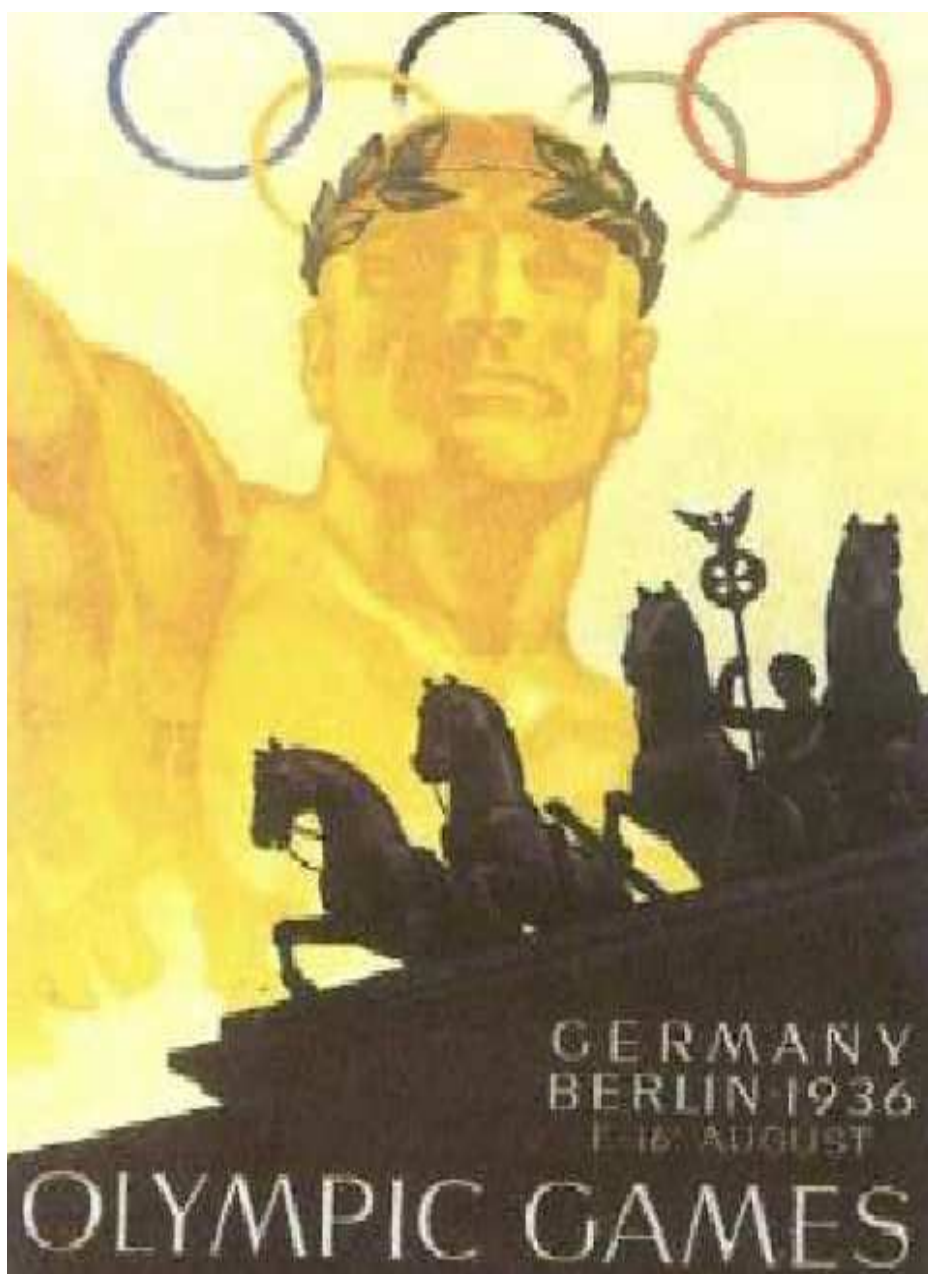
Seznam obrázků

- OBRÁZEK 1: PLAKÁT K OLYMPIJSKÝM HRÁM V BELÍNĚ, 1936
- Obrázek 2: VYZDOBENÁ BARNIBORSKÁ BRÁNA A PROJÍZDĚJÍCÍ ADOLF HITLER
- OBRÁZEK 3: HALA DEUTSCHLAND POSTAVENÁ PRO SOUTĚŽE V BOXU. JASNÁ VÝZDOBA HÁKOVÝMI KŘÍŽI.
- OBRÁZEK 4: LUSTGARTEN, VÝZDOBA K PŘÍLEŽOTISTI PŘÍJEZDU VÝZNAČNÝCH HOSTŮ OLYMPIJSKÝCH HER
- OBRÁZEK 5: OLYMPIJSKÝ ZVON
- OBRÁZEK 6: LEGENDA OLYMPIJSKÝCH HER A TRN V OKU ADOLFA HITLERA, JESSE OWENS
- OBRÁZEK 7: RIEFENSTAHL S ADOLFEM HITLEREM PŘI PLÁNOVÁNÍ NATÁČENÍ SJEZDU STRANY
- OBRÁZEK 8: RIEFENSTAHL S WALDIM TRAUTEM PŘI NATÁČENÍ FILMU OLYMPIA.
- OBRÁZEK 9: RIEFENSTAHL S KAMERAMANEM WALTEREM FRENZEM V ŠACHTĚ PODÉL BĚŽECKÉ DRÁHY PŘI NATÁČENÍ ZÁVODŮ.
- OBRÁZEK 10: RIEFENSTAHL S KAMEROU PŘI NATÁČENÍ.
- OBRÁZEK 11: RIEFENSTAHL S GUZZIM LANTSCHNEREM
- OBRÁZEK 12: MEZIIDEOVÉ A MEZINÁRODNÍ PŘÁTELSTVÍ. NĚMEC LUTZ LONG A AMERIČAN JESSE OWENS
- OBRÁZEK 13: ALOIS HUDEC - SPORTOVNÍ GYMNASTA, OLYMPIJSKÝ VÍTĚZ NA KRUZÍCH, 1936
- OBRÁZEK 14: ALOIS HUDEC- SPORTOVNÍ GYMNASTA, OLYMPIJSKÝ VÍTĚZ NA KRUZÍCH 1936
- OBRÁZEK 15: LIDOVÉ NOVINY-PRVNÍ VYDÁNÍ LIDOVÝCH NOVIN K OLYMPIJSKÝM HRÁM V BERLÍNĚ 2. 8. 1936
- OBRÁZEK 16: LIDOVÉ NOVINY, 17. 8. 1936, VE SPODNÍ ČÁSTI VYDÁNÍ OLYMPIJSKÉ KARIKATURY S VTIPY
- OBRÁZEK 17: LIDOVÉ NOVINY, OLYMPIJSKÁ PŘÍLOHA
- OBRÁZEK 18: LIDOVÉ NOVINY, OLYMPIJSKÁ PŘÍLOHA
- OBRÁZEK 19: LIDOVÉ NOVINY, OLYMPIJSKÁ PŘÍLOHA, VPRAVO NAHOŘE FOTOGRAFIE PŘÍCHÁZEJÍCÍHO ADOLFA HITLERA NA STADION A ZDRAVÍCÍ JEHO PŘÍZNIVCE

- OBRÁZEK 20: LIDOVÉ NOVINY, OLYMPIJSKÁ PŘÍLOHA, INFORMACE O ZLATÉM ÚSPĚCHU ČESKOSLOVENSKÝCH KANOISTŮ
- OBRÁZEK 21: LIDOVÉ NOVINY, OLYMPIJSKÁ PŘÍLOHA, ZAJÍMAVÁ GRAFICKÁ ÚPRAVA PLNÁ FOTOGRAFIÍ A KRESEB
- OBRÁZEK 22: RUDÉ PRÁVO- TITULNÍ STRANA RUDÉHO PRÁVA S ILUSTRACÍ K PRAŽSKÝM LIDOVÝM HRÁM
- OBRÁZEK 23: RUDÉ PRÁVO- ČLÁNEK Z VYDÁNÍ RUDÉHO PRÁVA Z 1. 8. 1936 INFORMUJÍCÍ O NÁLADĚ V BERLÍNĚ PŘED PŘÍJEZDEM ZAHRANIČNÍCH SPORTOVců, NÁVĚTVNÍKŮ A POLITICKÝCH PŘEDSTAVITELŮ INFORMACE O ZATÝKÁNÍ NEPOHODLNÝCH OSOB, KTERÉ BY MOHLI ZKAZIT UMĚLE VYTVOŘENÝ DOBRÝ OBRAZ NĚMECKA.
- OBRÁZEK 24: RUDÉ PRÁVO- 29/30.7.1936 INFORMACE O VÝSKYTU OLYMPIJSKÉ ŠTAFETY, KTERÁ PŘENÁŠELA OLYMPIJSKÝ OHĚŇ DO BERLÍNA A ZÁSAŽÍCH PROTI KOMUNISTICKÝM STOUPECŮM.
- OBRÁZEK 25: RUDÉ PRÁVO- 2. 8. 1936, INFORMACE O BOJKOTU OLYMPIJSKÉ ŠTAFETY V DALŠÍCH ČESKÝCH MĚSTECH.
- OBRÁZEK 26: RUDÉ PRÁVO- ZPRÁVA O VYLOUČENÍ AMERICKÉHO ZÁSTUPCE MEZINÁRODNÍHO OLYMPIJSKÉHO VÝBORU JAHNKEHO. VYLOUČEN BYL NACISTICKÝMI ORGANIZÁTORY HER PRO PŘÍLIŠNOU KRITIKU BERLÍNSKÝCH HER.
- OBRÁZEK 27: RUDÉ PRÁVO- ČLÁNEK VE VYDÁNÍ RUDÉHO PRÁVA O ÚSPĚŠÍCH AMERICKÝCH SPORTOVců TMAVÉ PLETI A JEJICH NARUŠENÍ NACISTICKÝCH PLÁNŮ O OVLÁDNUTÍ HER.
- OBRÁZEK 28: RUDÉ PRÁVO- ZPRÁVA O NEUZNÁNÍ VÍTĚZŮ OLYMPIJSKÝCH SOUTĚŽÍ ADOLFEM HITLEREM, NEVDÁNÍ POCTY VÍTĚZI JESSE OWENSOVI.
- OBRÁZEK 29: RUDÉ PRÁVO- VÍCE NEŽ OLYMPIJSKÝM HRÁM V BERLÍNĚ SE RUDÉ PRÁVO VĚNOVALO PRAŽSKÝM LIDOVÝM HRÁM.

Obrázek 1

Plakát k Olympijským hrám v Berlíně 1936.

Zdroj:KOLEKTIV AUTORŮ. *Zlaté medaile*. Praha: Nakladatelství Olympia, 2012. s. 35

Obrázek 2

Vyzdobená Braniborská brána a projíždějící Adolf Hitler.

Zdroj: RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda- historie nacistických her roku 1936*.
Praha: Nakladatelství BB/art s.r.o. s. 129

Obrázek 3

Hala Deutschland postavená pro soutěže v boxu. Jasná výzdoba hákovými kříži.

Zdroj: RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda- historie nacistických her roku 1936*.
Praha: Nakladatelství BB/art s.r.o. s. 103

Obrázek 4

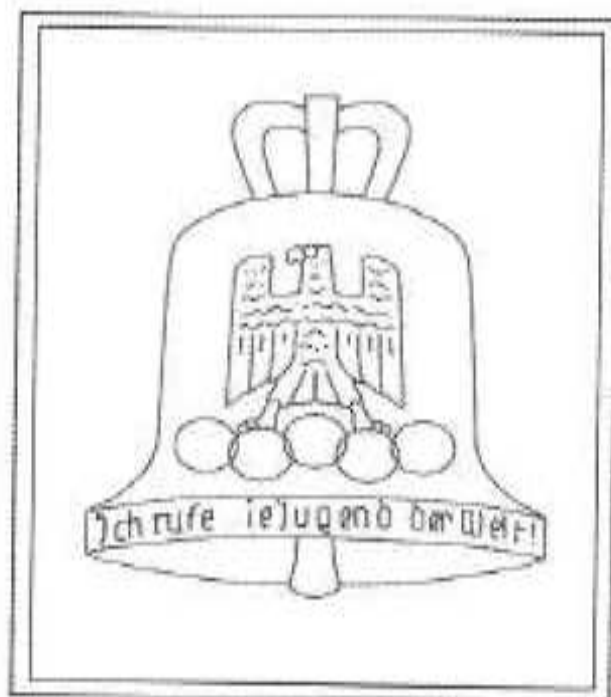
Lustgarten, výzdoba k příležitosti příjezdu významných hostů Olympijských her.

Zdroj: RIPPON, A., *Hitlerova olympiáda- historie nacistických her roku 1936*.
Praha: Nakladatelství BB/art s.r.o. s. 125

Obrázek 5

Olympijský zvon, který se stal v replice pokladniček hlavním suvenýrem z OH. Na zvonu orlice- jeden z hlavních znaků nacistického Německa.

THE
XITH OLYMPIC GAMES
BERLIN, 1936

Zdroj: KOLEKTIV AUTORŮ. *Zlaté medaile*. Praha: Nakladatelství Olympia, 2012. s. 35

Obrázek 6

Legenda Olympijských her a trn v oku Adolfa Hitlera, Jesse Owens

Zdroj: RIPPON, A, *Hitlerova olympiáda- historie nacistických her roku 1936.*
Praha: Nakladatelství BB/art. s. 141

Obrázek 7

Riefenstahl s Adolfem Hitlerem při plánování natáčení sjezdu strany.

Zdroj: RIEFENSTAHL, L., *V mé paměti- memoáry fotografky a filmové režisérky, která pracovala pro Hitlera*. Praha: Prostor, 2004. s. 384

Obrázek 8

Riefenstahl s Waldim Trautem při natáčení filmu Olympia.

Zdroj: RIEFENSTAHL, L., *V mé paměti- memoáry fotografky a filmové režisérky, která pracovala pro Hitlera*. Praha: Prostor, 2004. s. 390

Obrázek 9

Riefenstahl s kameramanem Walterem Frenzem v šachtě podél běžecké dráhy při natáčení závodů.

Zdroj: RIEFENSTAHL, L., *V mé paměti- memoáry fotografky a filmové režisérky, která pracovala pro Hitlera*. Praha: Prostor, 2004. s. 390

Obrázek 10:
Riefenstahl s kamerou při natáčení.

Zdroj: RIEFENSTAHL, L., *V mé paměti- memoáry fotografky a filmové režisérky, která pracovala pro Hitlera*. Praha: Prostor, 2004. s. 392

Obrázek 11

Riefenstahl, s. 388, Leni Riefenstahl s Guzzim Lantschnerem.

Obrázek 6: Riefenstahl s Guzzim Lantschnerem

Zdroj: RIEFENSTAHL, L., *V mé paměti- memoáry fotografky a filmové režisérky, která pracovala pro Hitlera*. Praha: Prostor, 2004. s. 389

Obrázek 12

Meziideové a mezinárodní přátelství. Němec Lutz Long a Američan Jesse Owens.

Zdroj: RIPPON, A, *Hitlerova olympiáda- historie nacistických her roku 1936*.
Praha: Nakladatelství BB/art. s. 164

Obrázek 13

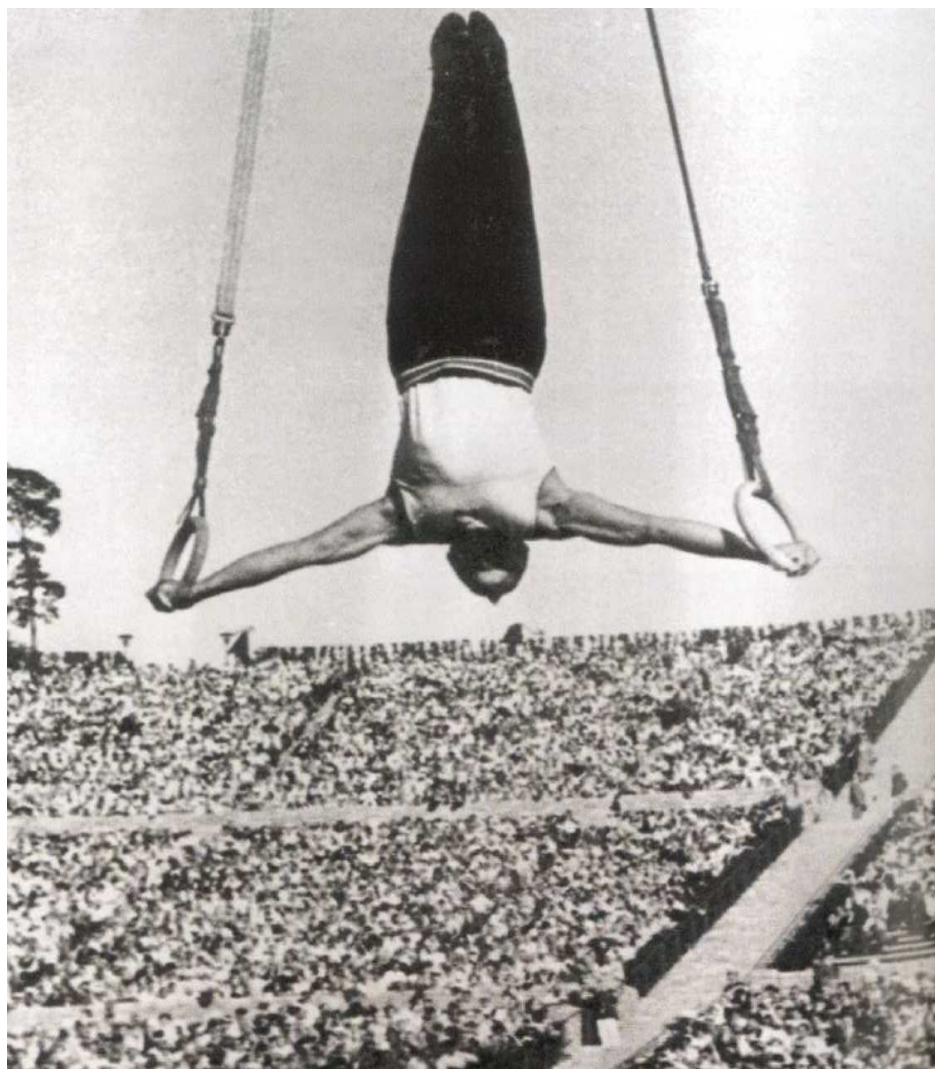
Alois Hudec- sportovní gymnasta, olympijský vítěz 1936

Zdroj: KOLEKTIV AUTORŮ. *Zlaté medaile*. Praha: Nakladatelství Olympia, 2012. s. 32

Obrázek 14

Alois Hudec- sportovní gymnasta, olympijský vítěz 1936.

Zdroj: KOLEKTIV AUTORŮ. *Zlaté medaile*. Praha: Nakladatelství Olympia, 2012. s. 34

Obrázek 15

Lidové noviny, 2. 8. 1936 první vydání „olympijské přílohy“, Slavnostní zahájení XI. Olympiády

Zdroj: LIDOVÉ NOVINY, vydání 8. srpna 1936, Národní knihovna

Obrázek 16

Lidové noviny, 17. 8. 1936, ve spodní části vydání olympijské karikatury s vtipy

BILÝ TĚLEN 20% SLEVOU na bílou obuv a bílá puntouchy **Flata**

se přijelo do Prahy... Lidové noviny, 17. 8. 1936, ve spodní části vydání olympijské karikatury s vtipy

Blahý tělen 20% slevou na bílou obuv a bílá puntouchy Flata

Černý den francouzských parníků

Válka v Habsbách se nekončila

Olympijské karikatury a vtipy

Alloisne, Berlin 13. srpna

Je to dost těžko odolat dobrému vtipu — a prostředí podniku připraveného a důkladně vyšetřující improvizaci a organizovanosti až k přehromotnosti. K nejlepšímu patří kresby Wepoxy v Olympia Zeitung a s těch na ukádku reprodukujeme charakteristické.

Loose autogram: »Tah, a který je vlastně Owen, když těch čerňáků už máme...«

»Mister Owen 102 st. je práce nadobrodě rychlost. — Proměti, ale někdy má brády.«

»Jo, jo, a já jsem si myslil, že mi budete jistě a charakteristickým vedrám.«

17. 8. 1936 — LIDOVÉ NOVINY — 3

Zdroj: Lidové noviny, vydání 17. srpna 1936, Národní knihovna

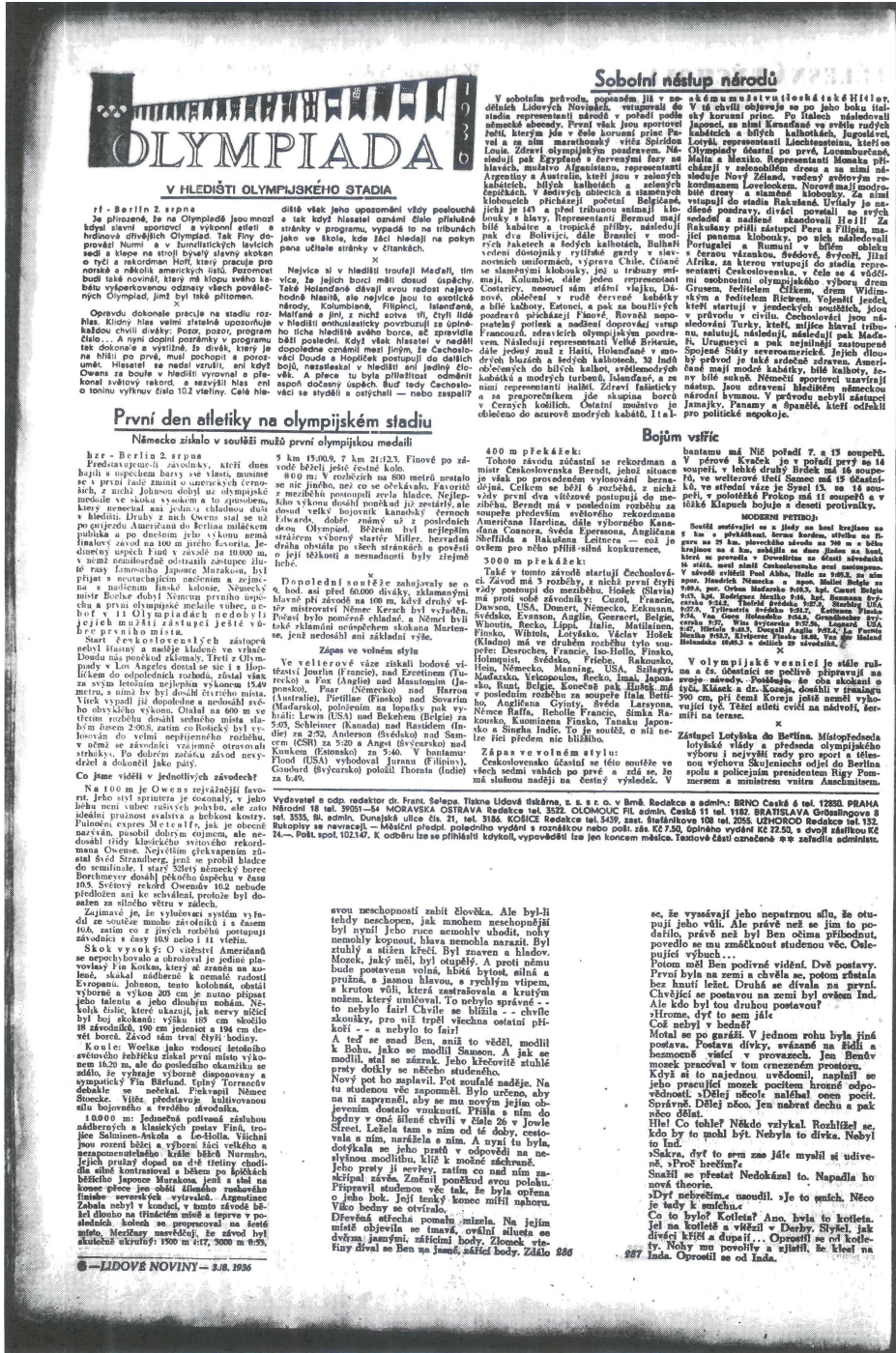
Obrázek 17

Lidové noviny, olympijská příloha

Zdroj: LIDOVÉ NOVINY, vydání 1. srpna 1936, Národní knihovna

Obrázek 18 Lidové noviny, olympijská příloha

Zdroj: Lidové noviny, vydání 1. srpna. 1936, Národní knihovna

Obrázek 21
Lidové noviny, titulní strana olympijské přílohy, zajímavá grafická úprava
plná fotografií a kreseb

LIDOVÉ NOVINY

OLYMPIADA

Poslední dny: Německý hromadný úspěch ve veslařství
Schramková vyřaděna

Dnes bylo neobvyklým počtem za celé Olympiádu. Od šestnácti rána přišlo a odpovídně křepily divky nepřetržitě provazce dále. V úpravách, autozavazcích, pohybu držby byly na podlaze kaluže vody, která z hlubokých nádob, dnes už také byla vše pocoučena slávkou slava v berlínský úlezech, neboť ještě předtím vyletly praporek ve spěšné vlně moře hadry a vln, který doprovázel ještě líjavek, nechal z úpravou jen záry. Znovu k slava a včera od rána druhé části leskně vyřadě. V Maifeldu, kde dostožitelní 17 státo představitel úkřiky ve veslařské družstevnosti. Po každém člebe musili přijít do květinového dverce arény četa - očím uniformovaných - žen, aby zahledily slony koptý kout, a ubíhala naskrz trávu, ne ož křik skřiváky. Na Maifeldu také byly za líjavek galerie prázdné nešťově, neboť k hromadnému zápasu se nechtěly jít, ale nechtěly jít, než nepřetržitě líjavek. Tak se ani dostožitelní nedostala obyčejné slavy a pochvaly.

Zato na svenedim olympijském slavnosti bylo po 15. hodině málo míst volných. Běžovalo se zde totiž finale hanehaliu a zároveň se běžovalo také u třetí místo. Po zápasu Švýcarska a Nemecka, v němž Švýci vyhráli 10:3 a získali bronzovou medaili, spouštěl se právě nejvyšší líják. Tu se ukázalo, jak dosud hromadná kaluška olympijské organizace začínají už Němcům škrtout, a že i pořadatelé používají už jakási únavy z olympijské slavy a jasnosti. Na líjce se totiž při hodině vlně nic nechtělo a pořadatelé nechtěli na 20000 diváků, neupravili a světlák poskládávaných pod stěškou, protože nechtěli. Občerstvo se od čtvrti hodině bavilo, jak se dala, nebylo skandemem poskládkou, že si přije dělat, jak si vymýšlí spousta na námitky, nechtěly budně několik řízných pochobů, ale když pak i námitky stáli nástraje a netřeli, začali lidé jít do hánet, ať konečně nastoupí k finalovému zápasu Němci proti Holanďanům, při němž mohlo spousta hleďáků sledovat vítězství domcích.

Ve veslařské aréně
 Dnes odpovídně bylo také úplně vyprázdně hleďáků veslařská a moderní Dvostranná, kde se už semínale boxerské soutěže. Ze 192 rohovnické zápasů v bojích už jen 32 při témuž věru i poslední Čechoslovenská Havetka na dobrou vypořad. Na Havetku zápas proti liboněraun Leybraundovi přišlo se věřím Čechoslovenské, kteří vůbec ještě v Berlíně zůstali, podával a svého borce určeno pozduvali. Boj byl velmi prudký a živý. Havetka ovšem jako v předchozích zápasech velmi neuváží tvrdými direktivami znechvali suspic, i když Leybraundovi se podařilo splatit několik čerstvých společných hátk. Čechoslovenské byli po třetím kole převládáni. Ze Havetka je vířilo, arko dopadl z zápasu bylo prohlášen za nerozhodný. Avšak všechny tři boje vedené zvlá na stezku už kola čest pro liboněraun. Vedení č. boxerské výpravy Sembra podal hned po zápasu prohlášení, že nemá se může rozhodnout dnes odpovídně, ale ještě dopoledne po ohlášení únavy přetvořil zase odvolání. Vzápětí tedy v soutěži už ani jediný Čechoslovenský líják se ukázalo, že v olympijské boxerské soutěži, kde za tři dny nastoupili borci k několika tvrdým zápasům, brzo kromě technického umění podstatnou roli i fyzická příprava, kterou ovšem mají Němci sklonkou a proto také jejich pět borců ale ještě stále do dalších bojů. Kromě nich postupuje ještě také pět boxerů z Argentiny, jejichž zastupí jsou v Berlíně boxerkou srnační, dále postupuje po třech Francie a Maifeldu.

GALERIE VÍTEZŮ

Robert Charpentier, vítěz slavného závodu na 100 km úslu před startem. Francouz Charpentier dokázal v rychlostech soutěží dvou slavných medaili na dráze v soutěži úslu a na silnici v závodu na 100 km. V nejlépejších dnech, nejspíš po čerstvých mistrovstvích ve Švýcarsku přetvořil i on do sběru profesionálů. O Maifeldu to bylo zřejmě již od lednického roku a má vyloučen, že čas olympijské vítězství budou již kousem tohoto mládě "početné dostřepí svá čláská mozemí úspěšně podělit."

Slavnostní prohlášení 4. Hudec vítězem v závodě na kruzích (slavná medaile), Hudec uprostřed, vlevo Šukelj, Jugoslavin (druhý vítěz), Voltz, Německo (třetí vítěz), upravo.

Veslařské závody v Grünau
 Hlavní olympijskou událostí bylo dnes jelo Grünau, kde se křídalo, dnes také ještě slavnostně vyřaděné dráže, se kromě jiného českých soutěží. V sedmí hodině programu bylo dnes v finale zastopeno 15 národů a Německo bylo jedinou zemí zastopeno ve všech sedmi línkách. Už od ranních hodin se se silnicí přes okříděle počali do Grünau ani nechtěly a před položenou byla trat' lemovaná čerými hadmi 20000 diváků. Kříd se navzdory jako tenké brzoj i na všechny balkonky, výstupky a líjavek. Do Grünau přijel také řízný kněz Hitler a mnoho otečelých čechovní. Závodní příměly dnes velký úspěch německým veslařům, jejich výkony byly naprostoji tluhanými nadšené podřovány. Počasí také dnes nebylo světlé přímě.

Finale v Grünau
 V pátek byly zahájeny na závodu trat' v Grünau finalové závody veslařů, kterým přítelil řízný kněz Hitler a mnoho otečelých čechovní. Závodní příměly dnes velký úspěch německým veslařům, jejich výkony byly naprostoji tluhanými nadšené podřovány. Počasí také dnes nebylo světlé přímě.

Skiff
 Závod se sklifu rozhodl pro sebe sám již v polovině trat' Šaufer Německo za 8:21,5 před Maifeldem Rakousko 8:26,5, Š. Bar-

row USA 8:26, 4. Campbell Kanada 8:25, 5. Ruffi Švýcarsko, 6. Giorgio Argentina.

Dvojky bez kormidelníka:
 1. Německo (Kochendor, Strano) 8:16,4, 2. Německo 8:18,2, 3. Argentina 8:23,4, 4. Maifeldsko, 5. Švýcarsko, 6. Polsko.

Čtyřky s kormidelníkem:
 1. Německo 7:16,2, 2. Švýcarsko 7:21,3, 3. Francie 7:33,3, 4. Holandsko, 5. Německo, 6. Dánsko.

Dvojky s kormidelníkem
 1. Německo 8:30,2, 2. Itálie 8:49,7, 3. Francie 8:54, 4. Dánsko, 5. Švýcarsko, 6. Jugoslavin.

Čtyřky bez kormidelníka: 1. Německo 7:30,6, 2. Anglie 7:36,5, 3. Švýcarsko 7:40,6, 4. Itálie, 5. Itálie, 6. Dánsko.

Dvojskiff: 1. Anglie 7:20,8, 2. Německo 7:28,2, 3. Polsko 7:36,7, 4. Francie, 5. USA, 6. Austrálie.

Omy
 V závodu osmi vřivkalo loď Ameriky za 6:25,4 před osmou Itálií 6:37, 3. Německo 6:38,4, 4. Anglie 6:30,1, 5. Maifeldsko, 6. Švýcarsko.

Medaileři
 Hlavní vítěz při Olympijských hrách není zřejmě na nich, ale zřejmě se jich, neboť dlehlé v životě není tak vyřadění, jako dobře zápasit.

1936

Jednorocní anglická ranní kole
 (i bez malutky k přípravě anglické univerzitní závazky od září Zlatá oděsími pro přípravu ke slavné slavnosti. Prospekt je o 1111 kříd v Anglický ústav, Praha II, Společná 28, tel. 23676 a Brno, Moravobanka. 670

Štann Morris
 pokračuje v tradici slavných amerických desetibojců. Morris byl dříve sportovcem, nevěděl však, má-li hrát basketbal či závodit a dále se proto před nacisty dříve lety na radu náhodou v městě čilého národa na vícaboj. Zápas vyhrál iohákové rohu rohu mistrovství státu Colorado, dosáhlý počet bodů je však zařadil ihoad do první liny amerických vítězů. Tímto již dosáhl amerického mistrovství a uvěřil při tom novy světový rekord 7818 bodů. Glenn Morris je úslužím přítelov v městě Denver ve státě Colorado a byl upřívny mále, mu bylo 23 roků, je 181 cm vysoký a váží 72 kg.

Francie Čalk
 Je také a nástupce kdysi vynikajícího závodce dra Goxyho a od roku 1934 nejlepší plavec Evropy. Útváři v Berlíně je sice úslužé plaváček, ale je dobrou odměnou za plavá a svádomy trávím rohu závoenk. Před dvěma lety vyhrál Čalk v Magdeburu mistrovství Evropy na 100 m již časem 57,7 a je výškovy 186 cm a má čeraká národních třístát. Čalk má 22 let a studuje v Paří převa.

V plaveckém stadiu
 Ith Berlín 14. srpna
 Nejvíce ovšem vadilo banálně a studeň jezví plaveckém soutěžení, v arko jame měl dnes jezví v předání zápasce na čí nepříteli vlně. Po slavnosti kdysi na 60 m čeraká byla vyřaděna č. plavkyně Schramková, ať plavala velmi dobře a překonala dokonce znovu svůj nový, teprve věru útvaru rekord, časem 3:46 a znovu dokázala, že se její mezi nejlepší evropské plavkyně Čechoslovenské, třetí na 200 m proa zůstala poslední, ať plavala se velmi náročnou časem 2:33,3, což je lepší čas, než kordu. Náš skokan Leiker v třetí konkurenci a uplatnil rokem dobře na dvojnásobném úslu, ač neměl zruva ve svých skvělých třístát, a také Kurlow sedmkrát místo je dobré, zatím co Nevadka lež až poslední.

Turnaj ve vodním pólu
 Ve vodním pólu se dnes ukázalo Německo a Maifeldsko a dovedlo hrati německou 2:2. Tím se asi vítězem olympijského turnaje stal team Německo, který věru porazil Francii 8:1, koložto Maifeldsko Belgi je 3:0. Je tedy pravděpodobné, že Německo porazí zitra Belgi vřím score, než Maifeld, kteří by Francii mohli porazit dvojnásobným rozdílem brávek, avšak ještě získali zlatou medaili.

Holandsko-Švédsko 5:4 (2:2)
 Vřivau branku vítězil Holanďané teprve předtím před koncem.

Rakousko-Anglie 3:3 (2:2)
 Rakoušané bojovali zde také o čest v Kletbergově poharu, kterého se získání prvých osm mužstev. Zápas skončil se remízou, probolovali Rakoušané více se šťastní než smolím. V třetím utkání vřím již Anglie 2:0, pak však Rakoušané vyrovnali. Zápas se hrál za vyřivného líjaka.

MEZILAVBY 400 m volný ševy
 Schramková vyřaděna
 Schramková dosáhla v první mezilavbě, kde startovalo 7 závoenk, krásného času 5:46 (o 12 vt. lepší československého rekordu), přičemž se však umístila teprve na 5. místě a kvalifikovala se pro finale. Holanďanka Wegnerová, která Schramkovou předstihla úslu před cílem o pouhou desetinu vteřiny, kvalifikovala se do finale, jako nejlepší četrta.

Prvá mezilavba: Mastenbroecková Holandsko 5:43,3, 2. Vingarová USA 5:42,5, 3. Fedorčuková Dánsko 5:42,4, 4. Wagnerová Holandsko 5:45,8, 5. Schramková Československo 5:46, 6. Meliova Japonsko 5:48,2, 7. Otová Maifeldsko. Druhý mezilavba: 1. Hvegerová Dánsko 5:53,7, 2. Coutinho Brazílie na 5:52,3, 3. Kojima Japonsko 5:54,3.

Finale 100 m znak:
 Hlavní plavecký závod dnešního dne finale na 100 m znak musí přišlo shlednutí přes značný líják asi 15000 diváků. Favorit Američan Kiefer je již zřejmě vyřadil. V sledech: 1. Kiefer USA 1:40,3 - nový olympijský rekord - 2. Van de Wierhe USA na 1:40,7, 3. Ryokava Japonsko 1:48,1, 4. Tryzdale USA 1:50,4, 5. Yoshida Japonsko 1:50,7, 6. Kojima Japonsko, 7. Oliver Austrálie.

Mezilavby 300 m proa máli
 Československý plavec Erbert, který se věru kvalifikoval do mezilavby, byl dnes vyloučen do druhé závodu, kde se však, mále silnou konkurenci, umístil teprve na sedmém místě. První mezilavba: 1. Kojima Japonsko 3:44,3, 2. Balke Německo 3:45,4, 3. Ito Japonsko 3:45,8, 4. Kai USA. Druhý mezilavba: 1. Hvegerová Japonsko na 3:48,4, 2. Higgins USA 3:44, 3. Slonka USA

Zdroj: LIDOVÉ NOVINY, Národní knihovna, oddělení periodik

Obrázek 22

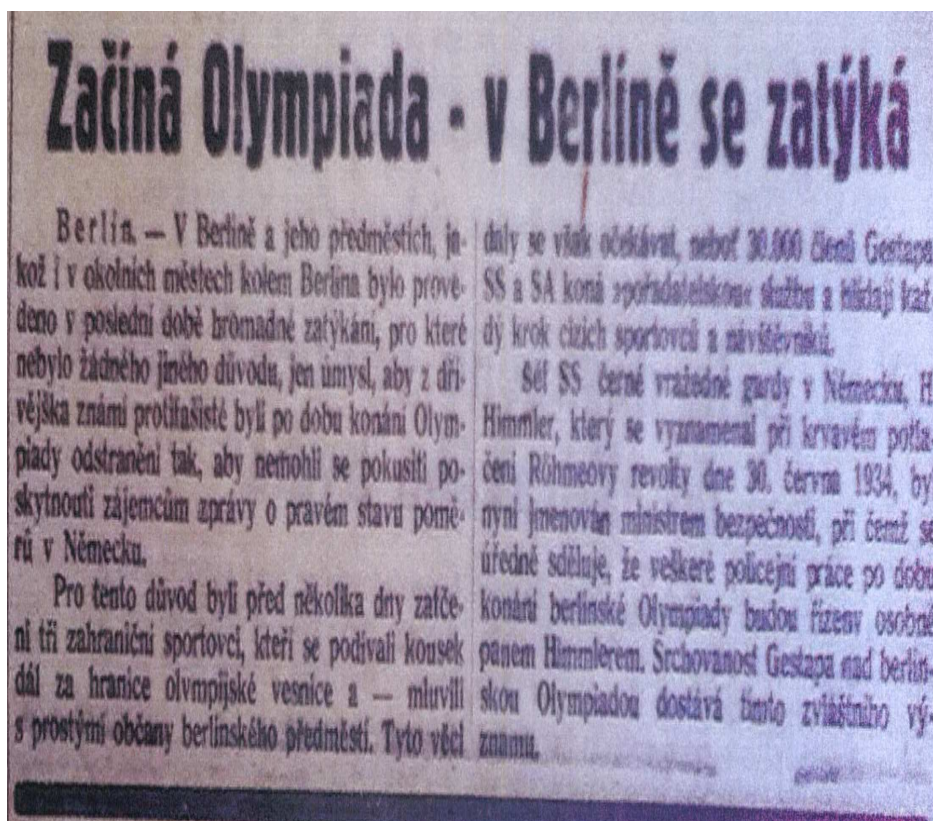
Rudé právo: Titulní strana Rudého práva s ilustrací k Pražským lidovým hrám.

Zdroj: RUDÉ PŘÁVO, Národní knihovna, oddělení periodik

Obrázek 23

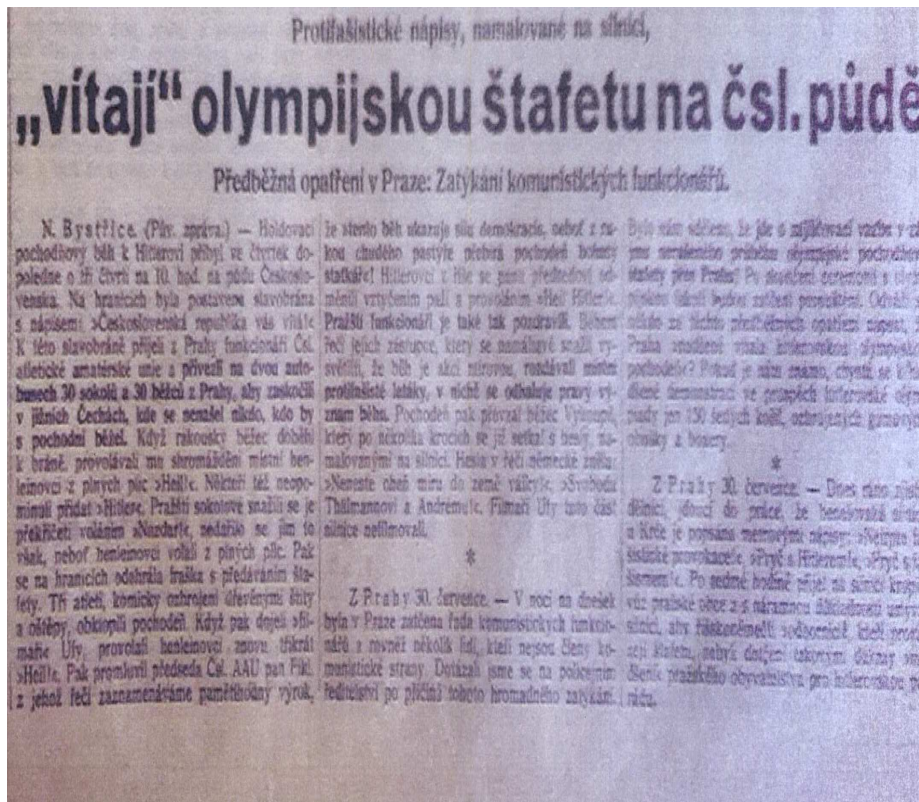
Rudé právo: článek z vydání Rudého práva z 1. srpna 1936 informující o náladě v Berlíně před příjezdem zahraničních sportovců, návštěvníků a politických představitelů. Informace o zatýkání nepohodlných osob, které by mohli zkazit uměle vytvořený dobrý obraz Německa.

Zdroj: RUDÉ PŘÁVO, vydání 1. 8. 1936, Národní knihovna, oddělení periodik

Obrázek 24

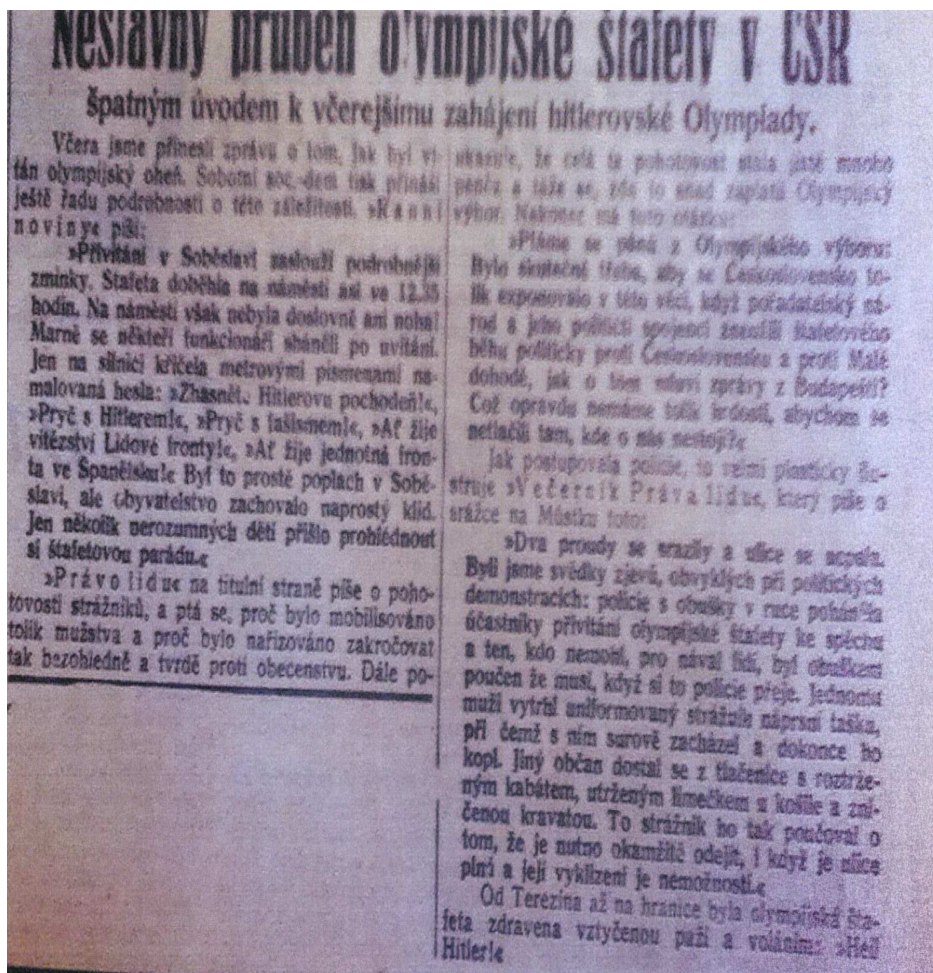
Rudé právo- 29/30. července 1936, informace o výskytu olympijské štafety, která přenášela olympijský oheň do Berlína, a zásazích proti komunistickým stoupencům.

Zdroj: RUDÉ PRÁVO, vydání 29/30. 7. 1936, Národní knihovna, oddělení periodik

Obrázek 25

Rudé právo- 2. srpna 1936, informace o bojkotu olympijské štafety v dalších českých městech.

Zdroj: RUDÉ PŘÁVO, 2. srpna 1936, Národní knihovna, oddělení periodik

Obrázek 26

Rudé právo- zpráva o vyloučení amerického zástupce Mezinárodního olympijského výboru Jahnkeho. Vyloučen byl nacistickými organizátory her pro přílišnou kritiku berlínských her.

Podle diktátu nacistů.

Berlínská Olympiada zahájena skandálem

Z Berlína. Jahnkeův případ stává se stále větším skandálem. Jahnke, americký člen Mezinárodního olympijského výboru byl v Berlíně z výboru v tajné schůzi vyloučen a byl nahrazen nejkorumpovanějším člověkem amerického sportovního hnutí dostatečně známým Avery Brundagem. Vyloučení následovalo, jak známo, proto, že Jahnke zaujal odmítavé stanovisko k berlínské Olympiadě.

Jedním olympijského výboru v tomto případě jest jediným skandálem. Vyloučení bylo hotovou věcí již před schůzí výboru, a to jednoduše proto, protože tak chtěli nacisté. Důkaz proto jest v následujících skutečnostech: oficiální vůdce pro Olympiada, několik týdnů před sešlím výboru, který měl rozhodovati o vyloučení, nedostal již mezi výslovně jmenovanými členy výboru jméno Jahnkeho. Byl tedy z výboru vyloučen samovládně nacisty. Vyloučení je tím skandálnější, že všichni členové mezinárodního výboru byli zvoleni doživotně. Jak ale platí tato ustanovení, když diktují nacisté. A zde se jedná o nacisticko-americký diktát. Když byl též prezident německého Olympijského výboru Lewald při objevení se vůdce Olympiady zastupován New York Herald Tribune, zde vyzníval Jahnkeova jména neupočívá na omylu, protivil Lewald: »Ne, ten bude vyloučen. Odmítám uvést jméno člověka, který tak nestydatě napadá Německo.«

Pan Lewald a nacisté odmítají z olympijský výbor poskouchá! Berlínská Olympiada nemůže zahájena zapálením olympijského ohně, nýbrž skandálem!

Lidové hry.

Závod v běhu na 15 km

V neděli o 8. hodině ranní bude na Masarykově stadionu odstartován vřivalecký závod běhu na 15 km. Trať v běhu vede silnicí na Hřebenáč, Belohoráku, Píseňskou třídu, Motilem, Řepy, Ruzyni, Bilou Horou, Malým Břevnovem, Ve-

Zdroj: RUDÉ PRAVO, Národní knihovna, oddělení periodik

Obrázek 27

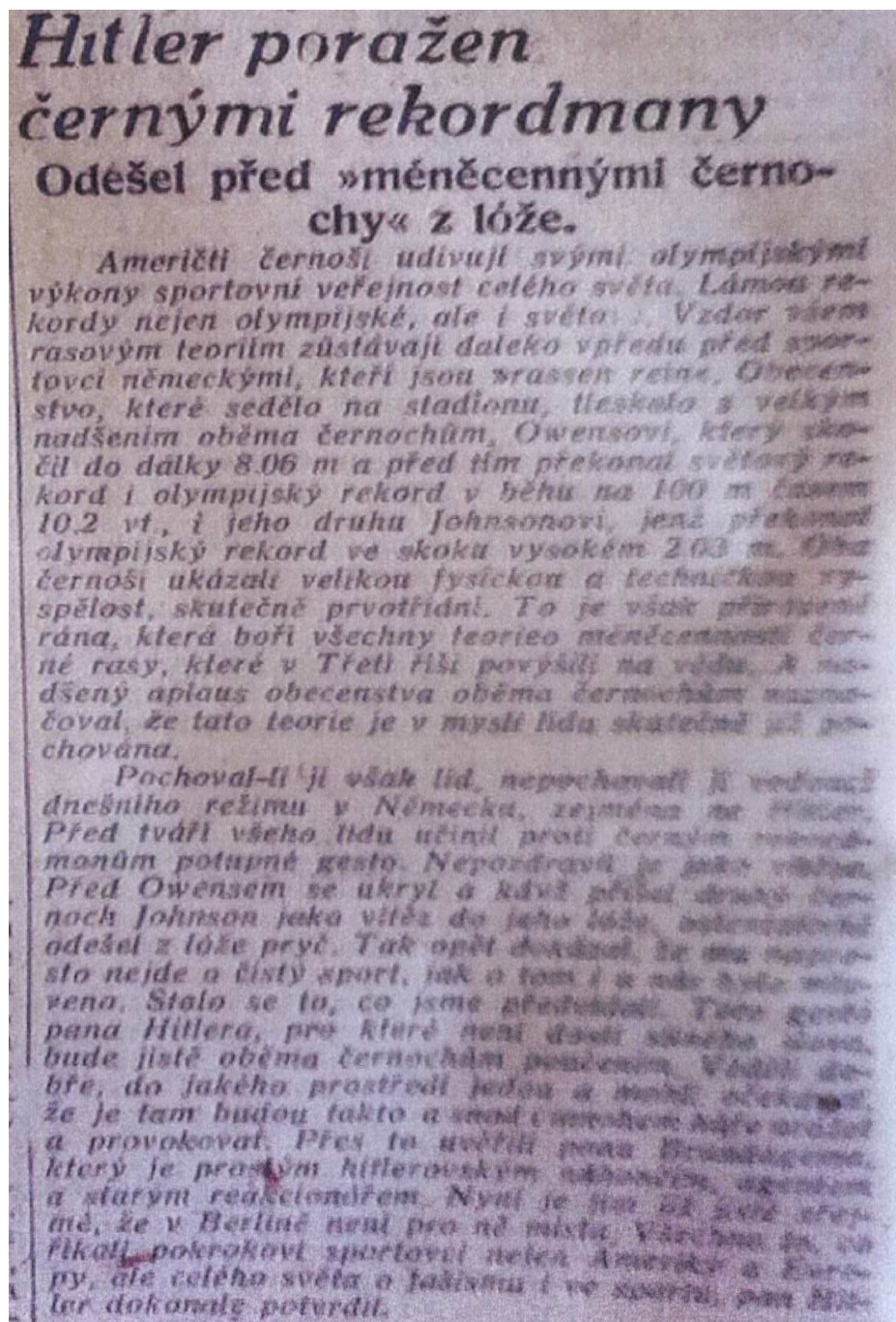
Rudé právo- článek ve vydání Rudého práva o úspěších amerických sportovců tmavé pleti a jejich narušení nacistických plánů o ovládnutí her.

Zdroj: RUDÉ PRÁVO, Národní knihovna, oddělení periodik

Obrázek 28

Rudé právo- zpráva o neuznání vítězů olympijských soutěží Adolfem Hitlerem, nevzdání pocty vítězi Jesse Owensovi.

Zdroj: RUDÉ PRÁVO, Národní knihovna, oddělení periodik

Obrázek 29

Rudé právo- více než olympijským hrám v Berlíně se Rudé právo věnovalo Pražským lidovým hrám.

Zdroj: RUDÉ PRÁVO, vydání 2. srpna. 1936, Národní knihovna, oddělení periodik

BLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Veronika Szabó

Obor: 7202R026 - Sociální a mediální komunikace (Bc. SMK)

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Berlínská olympiáda v roce 1936 a její ohlas v českém politickém tisku (1. 8. – 16. 8. 1936)

Rok: 2013

Počet stran textu bez příloh: 40

Celkový počet stran příloh: 29

Počet titulů české literatury a pramenů: 13

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 7

Počet internetových zdrojů: 2

Počet filmových zdrojů: 2

Počet jiných zdrojů: 2

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Verner